

RAPOR

TÜRKİYE'DEKİ SEÇİM SÜREÇLERİNDE PKK'NIN SİLAHLI EYLEM STRATEJİLERİ

NECDET ÖZÇELİK, NEBİ MİŞ

TÜRKİYE'DEKİ
SEÇİM SÜREÇLERİNDE
PKK'NIN SİLAHLI EYLEM STRATEJİLERİ

COPYRIGHT © 2018

Bu yayının tüm hakları SETA Siyaset, Ekonomi ve Toplum Araştırmaları Vakfı'na aittir. SETA'nın izni olmaksızın yayının tümünün veya bir kısmının elektronik veya mekanik (fotokopi, kayıt ve bilgi depolama vd.) yollarla basımı, yayımı, çoğaltılması veya dağıtımı yapılamaz. Kaynak göstermek suretiyle alıntı yapılabilir.

SETA Yayınları 114
I. Baskı: 2018

Uygulama: Erkan Söğüt
Baskı: Turkuvaz Haberleşme ve Yayıncılık A.Ş., İstanbul

SETA | SİYASET, EKONOMİ VE TOPLUM ARAŞTIRMALARI VAKFI

Nenehatun Cd. No: 66 GOP Çankaya 06700 Ankara TÜRKİYE
Tel: +90 312 551 21 00 | Faks: +90 312 551 21 90
www.setav.org | info@setav.org | @setavakfi

SETA | İstanbul

Defterdar Mh. Savaklar Cd. Ayvansaray Kavşağı No: 41-43
Eyüpsultan İstanbul TÜRKİYE
Tel: +90 212 395 11 00 | Faks: +90 212 395 11 11

SETA | Washington D.C.

1025 Connecticut Avenue, N.W., Suite 1106
Washington D.C., 20036 USA
Tel: 202-223-9885 | Faks: 202-223-6099
www.setadc.org | info@setadc.org | @setadc

SETA | Kahire

21 Fahmi Street Bab al Luq Abdeen Flat No: 19 Cairo EGYPT
Tel: 00202 279 56866 | 00202 279 56985 | @setakahire

TÜRKİYE'DEKİ
SEÇİM SÜREÇLERİNDE
PKK'NIN SİLAHLI EYLEM STRATEJİLERİ

Necdet Özçelik, Nebi Miş

İÇİNDEKİLER

TAKDİM | 7

GİRİŞ | 9

YEREL SEÇİMLER | 13

29 MART 2009 YEREL SEÇİMLERİ | 14

30 MART 2014 YEREL SEÇİMLERİ | 18

GENEL SEÇİMLER | 25

12 HAZİRAN 2011 GENEL SEÇİMLERİ | 25

7 HAZİRAN 2015 GENEL SEÇİMLERİ | 32

1 KASIM 2015 GENEL SEÇİMLERİ | 36

REFERANDUMLAR | 43

12 EYLÜL 2010 REFERANDUMU | 43

16 NİSAN 2017 REFERANDUMU | 48

CUMHURBAŞKANI SEÇİMİ | 57

10 AĞUSTOS 2014 CUMHURBAŞKANLIĞI SEÇİMİ | 57

SONUÇ | 63

TAKDİM

Terör örgütü PKK örgütsel büyümesini tamamladığı 1990'ların başından beri Türkiye'de düzenlenen yerel ve genel seçimlerde terör saldırılarına başvurmak suretiyle doğrudan ve dolaylı etki yaratmaya çalışan bir örgüt profili çizmektedir. PKK'nın seçim süreçlerinde gerçekleştirdiği saldırıların zamanlaması, yöntemleri, hedefleri ve beklentilerinin seçim süreçleri üzerinde yarattığı etkiye dair kapsamlı bir analiz bugüne kadar yapılmamıştır. Bu çalışma PKK'nın seçim süreçlerine etki edebilmek için 2009'dan bu yana nasıl bir strateji uyguladığı ve bundan sonra bu stratejiyi nasıl yürütebileceğine dair öngörülerde bulunmayı amaçlamaktadır.

PKK terör örgütü 1990'lardan bu yana Türkiye'deki demokratik seçim süreçlerine eylem ve söylem ekseninde dahil olarak korku, baskı ve yönlendirme yöntemleriyle seçmen tercihleri üzerinde etki oluşturmaya çalışmıştır. Seçim öncesi dönemde daha az eylem, daha çok söyleme dayalı bir stratejiyle algı yönlendirmeye çalışan PKK'nın seçim sonrası dönemde de daha çok eylemle kaos yaratmaya gayret ettiği görülmektedir.

Terör örgütü bir yandan şiddet içeren eylemlerini militanlarıyla gerçekleştirirken diğer taraftan da seçim süreçlerinde kendine müzahir siyasi partilerin temsilcileri vasıtasıyla söylemlerini kamusal alanda dillendirmektedir. PKK hendek-barikat eylemleri sürecinde olduğu gibi aynı siyasi parti mensuplarının şiddeti normalleştirme siyasetinden de istifade etmiştir. PKK gibi terör örgütleri demokratik siyaset süreçlerinin doğrudan aktörü değildir. Fakat kamu algısı ve demokratik süreçlerin esas aktörleri üzerinde etki yaratmaya çalışırlar. PKK demokratik se-

çim süreçleri içinde doğrudan yer almadan seçim sonuçları üzerinde etkili olmak için şiddete dayalı ve yasal olmayan yöntemler kullanmaktadır.

PKK'nın yerel seçim, genel seçim, referandum ve cumhurbaşkanlığı seçimlerini ideolojik parametreleri, örgütsel hedefleri ve içinde bulunulan koşullara göre öncelendiği tespit edilen bu raporda 24 Haziran cumhurbaşkanı ve genel seçim sürecinde ve sonrasında PKK'nın muhtemel eylem ve söylem stratejilerine dikkat çekilmektedir. Bu rapor PKK'nın dört farklı seçim sürecine dair eylem ve söylemlerini kategorik bir incelemeye tabi tutarak bütüncül bir analiz ortaya koymayı amaçlamaktadır.

PKK her seçim öncesi eylemsizlik niyeti gösterip seçim sonrasında da şartlı eylemsizlik kararı ilan ederek daha sonra çeşitli gerekçelerle şiddeti tekrar başlatmaktadır. Bu ise milliyetçi Kürt siyasi hareketleri üzerindeki PKK baskısını artırmakla birlikte kamuoyunun bu hareketlere karşı güvensizlik duymasına neden olmaktadır. Milliyetçi Kürt siyasi hareketlerinin Kürt meselesinin çözümüne demokratik yollardan katkı yapması beklenir. Ancak bu siyasi hareketler terörle arasına mesafe koymamasından dolayı kendilerinden beklenen sorumluluğu yerine getirememektedir. Böyle olunca da bu siyasi hareketlerin Türkiye siyaseti içinde etkisizleşmesi sonucu ortaya çıkmaktadır. Türkiye genelindeki Kürt seçmen çevresinde mevcut milliyetçi Kürt siyasi hareketlerinin kendilerini mi yoksa PKK'yı mı temsil ettiğine dair önemli tartışmalar yapılmaktadır.

Bu raporda Türkiye'de 2009'dan bu yana gerçekleşen yedi seçim süreci incelenmiş ve PKK'nın her bir seçim sürecinde takip ettiği eylem-söylem stratejileri belirlenmiştir. Belirlenen PKK stratejileri arasındaki benzerlikler ve ayrışmaların analizleri yapılarak 24 Haziran 2018 cumhurbaşkanı ve milletvekili seçim sürecindeki PKK'nın muhtemel "etki ve tepki bağlamı"ndaki eylem esnekliğine dair öngörüler geliştirilmiştir.

Prof. Dr. Burhanettin Duran
SETA Genel Koordinatörü

GİRİŞ

İdeolojik bir kimlik ve örgütlü bir program dahilinde şiddete dayalı faaliyet gösteren terör örgütleri siyasi süreçler üzerinde etki yaratmaya çalışan dolaylı aktörlerdir. Terör örgütlerinin demokratik siyaset süreçlerinden etkinliğini en belirgin olarak gösterebileceği dönem ise seçim süreçleridir. Seçim süreçleri ile terör eylemleri arasındaki ilişkinin ele alındığı çalışmalarda terör örgütlerinin seçim dönemlerindeki eylemlerinin birtakım koşullara bağlı olarak önceki aylara göre sayısal değişiklikler gösterdiğine dair önermeler sunulmaktadır.¹ Örneğin bu konuda yapılmış bir çalışmada 1970-2008 arasında 93 ülkedeki veriler çalışılmak suretiyle seçim tarihinden 1-6 ay öncesi dönemi kapsayacak şekilde analizler ortaya konulmuştur.² Söz konusu çalışmanın eksikliği ise seçim sonrası döneme ait terör eylemlerinin analizine yer verilmemesidir. Seçim sonrası terör saldırılarının araştırma kapsamı dışında tutulması terör örgütlerinin seçim sonuçlarına verdiği tepkinin analiz edilememesine neden olmakta ve çalışmanın bir eksikliği olarak görülmektedir. Yapılan başka bir çalışmada ise yaklaşan seçimler üzerindeki terör saldırıları analiz edilirken seçim süreçlerinin öncesi ve sonrası üzerinden terör saldırılarının rakamsal bir karşılaştırması tam olarak yapılmamıştır.³ Terör eylemleri ve seçim süreçleri arasındaki ilişkiyi konu eden bu iki önemli çalışma terör örgütlerinin seçimler ve seçmenin oy verme davranışları üzerinde etki yaratma

1. Valentina A. Bali ve Johann Park, "The Effects of the Electoral Calendar on Terrorist Attacks", *Electoral Studies*, Cilt: 35, (Eylül 2014).

2. Bali ve Park, "The Effects of the Electoral Calendar on Terrorist Attacks".

3. Deniz Aksoy, "Elections and the Timing of Terrorist Attacks", *The Journal of Politics*, Cilt: 76, Sayı: 3, (Ekim 2014).

stratejisini seçim öncesi dönemde geliştirdiği ve bu stratejiyi saldırıları artırmak ya da azaltmak suretiyle hayata geçirdiğini ortaya koymaktadır. Her iki çalışma da seçimler öncesindeki terör saldırılarının etkilerini ortaya koyması bakımından oldukça önemlidir ancak terör örgütlerinin seçim sonuçlarını etkilemek için nasıl bir strateji izlediğini anlamak için ayrıca seçim sonrasındaki saldırıların da analiz edilmesine ihtiyaç duyulmaktadır.

Bu raporda PKK'nın Türkiye'de yaklaşan seçimler üzerinde yaratmaya çalıştığı etki ve seçimlerden sonra sonuçlara gösterdiği tepkiyi anlamak için örgütün eylem sayısı, eylem yöntemi, eylem hedefi ve eylem yerleri analiz edilmiştir. Bu bağlamda seçim süreci seçim tarihinden önceki üç ay ile seçim sonrasındaki üç aylık dönemi kapsayacak şekilde belirlenmiştir. Raporun kapsamı Çözüm Süreci'ne dair inisiyatiflerin alındığı yıllardaki ilk seçim olan 2009 yerel seçimleri ile 24 Haziran 2018 erken genel seçiminden önceki son seçim olan 2017 referandumuyla sınırlıdır. 2009-2017 arasında Türkiye'de gerçekleştirilen sekiz seçim yerel seçimler, genel seçimler, referandumlar ve cumhurbaşkanlığı seçimi olmak üzere dört grupta ele alınarak PKK'nın bu seçim süreçlerindeki silahlı eylem etkisi ve seçim sonrasındaki silahlı tepki eğilimleri izlenmiştir. Her bir seçime ait siyasi atmosfer seçimlerin maksadı, zamanlaması ve siyasi partilerin yaklaşımlarıyla kısaca gösterildikten sonra PKK'nın seçim süreçlerinde kullandığı söylemler gruplandırılmış ve örgüt söyleminin seçim sürecindeki yeri belirlenmeye çalışılmıştır. Seçim tarihinden önceki ve sonrasındaki üç aylık PKK eylem verileri SETA ve STM Think Tech tarafından geliştirilen Terörizm Analiz Platformu'ndan (TAP) edinilmiş, veriler bu platform üzerinden değerlendirilerek görsel raporlar halinde bu çalışmaya dahil edilmiştir.⁴ PKK'nın seçim süreçlerindeki eylem stratejileri dört seçim kategorisi arasında ve her bir seçim kategorisinin içinde ayrı ayrı karşılaştırılmak suretiyle örgütün silahlı eylem esnekliği ve bu eylem esnekliğinin nedenleri araştırılmıştır.

24 Haziran 2018 cumhurbaşkanı ve milletvekili seçimleri 16 Nisan 2017'de referandumla onaylanan Cumhurbaşkanlığı hükümet sistemine dair ilk seçim olması bakımından Türkiye'deki siyasi süreç için ayrıca önemlidir. Zira hükümetin Türkiye'de ilk defa doğrudan halk tarafından seçilmesi ve Parlatonun da hükümeti eskiye nazaran daha etkin bir şekilde denetleyeceği bir tabloda PKK'nın

4. Terörizm Analiz Platformu (TAP) 2017'de SETA ve STM Think Tech tarafından müşterek olarak geliştirilen terör olaylarına ait verilerin analiz edildiği bir yazılım programıdır. Açık kaynaklardan elde edilen terör verileri yorumlanabilir bir formata dönüştürülerek TAP ortamına aktarılmakta ve bu ortamda yapılan analizler görsellere dönüştürülmektedir.

da terör stratejisiyle müdahil olmaya çalışacağı değerlendirilmektedir. PKK'nın bu seçim sürecinde eylem ve söylem boyutunda eski seçim süreçlerindeki stratejik dinamiklerinden ayrışacağı beklenebilir.

Etnik kimliğe dayalı siyaset yapan legal Kürt siyasal oluşumlarının iki temel problemi Türkiye partisi olamama ve PKK ile olan ilişkisidir.⁵ Etnik temelli siyasi hareketlerin bir büyüme sınırı olacağı kabul gören bir yaklaşımdır. Ancak burada etnik kimlik tarifinin nasıl yapılacağı ve bu kimliğin siyasi ve sosyal sınırlarının nasıl belirleneceği üzerine yürütülen tartışmalar meseleyi daha da muğlaklaştırmaktadır. PKK ile paylaşılan siyasal hedef, taban ve kitle, milliyetçi Kürt siyasal hareketlerinin legalliği sorununu sıklıkla gündeme getirmektedir. Zira PKK mı milliyetçi Kürt siyasal hareketlerinin kontrolünde yoksa milliyetçi Kürt siyasal hareketleri mi PKK'nın kontrolünde olduğu önemli bir ikilemdir. Bu ikilem PKK'nın terör eylemleri bağlamında Türkiye'deki seçim süreçlerinin analizi yapıldığında terör örgütüyle hedef ve taban ortaklığına sahip olan milliyetçi Kürt siyasi partilerini de analiz birimlerine dahil etme zorunluluğunu ortaya koymaktadır. Öyle ki bu hareketlerin terör örgütüyle olan ilişkisi hukuken yargı müktesebatında, ahlaken de kamu algısında sorun olarak varlığını sürdürmektedir.

5. Hatem Ete, "22 Temmuz'dan 29 Mart'a Siyasi Partiler: Örgüt ile Parti Olma Geriliminde DTP", *SETA Analiz*, Sayı: 7, (Mart 2009).

YEREL SEÇİMLER

Yerel yönetimler PKK açısından bakıldığında örgütün hayatta kalabilmesini sağlayan insan ve finans kaynağına aracılık etmesi bakımından hayati derecede önemli görülmektedir. Ayrıca örgütsel büyüme sürecini sağlayan sosyal alanlara erişebilmesi ve bu alanları kontrol edebilmesi için belediyelerin lojistik ve ikmal imkanlarını kullanması terör örgütü için operatif anlamda önemli görülmektedir.⁶ PKK ile ideolojik ortaklıkları bulunan siyasi partilere ait belediyelerde ölen terörist yakınlarının istihdam edildiği, belediye bütçelerinden terör örgütü yanlılarına yardım sağlandığı, öldürülen teröristlerin ve onları ideolojik olarak destekleyenlerin isimlerinin sokaklara verildiği bilinmektedir. Bu hamlelerle PKK'nın kamu-sallaştırılmasının amaçlandığı malumdur. Böylelikle siyasi partinin kendine ait kitle tabanı ile PKK destekçiliğini özdeşleştirerek örgüt ideolojisini yerleşik hale getirmeye çalıştığı anlaşılmaktadır. Öte yandan aynı belediyelerin çeşitli gençlik faaliyetleri, sosyal organizasyonlar ve eğitim programları düzenlemek kaydıyla bir radikalleşme vazifesi de yürüterek örgüte eleman, PKK ideolojisine de sempatican devşirdiği geçmiş yıllarda görülmüştür. Bütün bunlarla birlikte belediyelerin örgüt ideolojisinin yerel yönetimlerin siyasi kimliği üzerinden uluslararası ortamlara taşınmasında da rol oynadığı bilinmektedir. Yerel seçim süreçlerinde PKK'nın kendisine müzahir siyasi partilerin yerel yönetimlerdeki etkinliğini artırmak için silahlı eylemlerini daha dar uygulama alanlarında gerçekleştirmeye gayret ettiği

6. "DBP'li Belediye PKK'lı Teröristler İçin Köprü Yaptırması", Anadolu Ajansı, 11 Haziran 2017.

söylenbilir. PKK'nın yerel seçim süreçlerindeki eylem ve söylem paradigmasına bakmak için yakın tarihin 29 Mart 2009 ve 30 Mart 2014 yerel seçimleri bu bölümde analiz edilmiştir.

29 MART 2009 YEREL SEÇİMLERİ

2009'a Kürt meselesine barışçıl bir çözüm bulma umutlarıyla girilirken 2008'in güvenlik meseleleri hafızalardaki tazeliğini de hala korumaktaydı. PKK'nın 27 Temmuz Güngören ve 3 Ekim Şemdinli Aktütün Karakolu saldırıları örgütün Kürt sorununun merkezine terörü ve şiddeti yerleştirmek suretiyle kendisini sorunun birincil aktörü olarak göstermeye çalışacağına işaretliydi. Kürt meselesinin çözümü için görüşme zemininin arandığı 2008'in son günlerinde PKK'nın Cizre'de gerçekleştirdiği saldırı da bunu destekler nitelikteydi.⁷

Demokratik Toplum Hareketi (DTH) olarak adlandırılan bir platform üzerine inşa edilen ve etnik temelli siyaset yapan Demokratik Toplum Partisi (DTP) 29 Mart 2009 yerel seçimlerinde gücünü de test edebilecek bir fırsat yakaladı. Seçim sürecinde DTP'nin PKK etkisinden kurtulup 2004'ten bu yana biriktirdiği sosyal ve siyasi gücü Kürt meselesinin çözümüne tahvil etmesi beklendi. DTP'nin kendinden önce etnik temelli siyaset yapan benzer partilerin 2004'teki yerel seçim stratejilerinin aksine 2009 yerel seçimlerine hiçbir partiyle ittifak etmeden tek başına gitmesi de milliyetçi Kürt siyasal hareketi içinde samimi bir muhatap olabileceğine yönelik cılız da olsa bir beklenti oluşturdu. Bazı çevreler ise abartılı bir şekilde DTP'nin seçimleri barışçıl çözümün bir aracı haline getirebileceğine yönelik bir propaganda yürütmeyi tercih ettiler.⁸

DTP'nin Kürt sorununun bir çözüm aktörü olmak istemediğinin işaretleri seçim sürecinin hemen başında görülmeye başlandı. 9 Şubat 2009'da DTP'nin Adıyaman ve bazı ilçe belediye başkan adayları tanıtımının Abdullah Öcalan posterini altında yapılması ve DTP Genel Başkan Yardımcısı ve Mardin Milletvekili Emine Ayna'nın 11 Mart 2009'da Adıyaman mitinginde DTP'yi PKK ile ortaklaşan konuşması terör örgütünün milliyetçi Kürt siyasal hareketi üzerindeki etkisini gösteren sayısız örnekten sadece ikisiydi.⁹

PKK'nın geleneksel eylem döngüsüne bakıldığında Ocak ve Şubat'ta örgütün mevsimsel koşullara bağlı olarak eylemsizlik sürecine girdiği görülür. PKK her

7. "Teröristler Askeri Aracı Taradı: 3 Şehit, 14 Yaralı", İHA, 24 Aralık 2008.

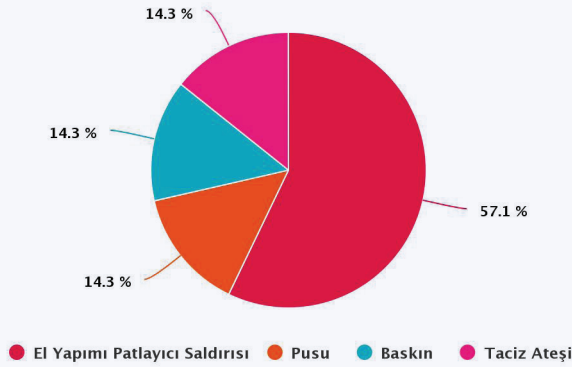
8. "Aydınlardan DTP'ye Hem Eleştiri Hem Destek", *Milliyet*, 13 Ocak 2009.

9. "DTP'den Bir Skandal Daha", İHA, 9 Şubat 2009; "DTP'li Ayna: Bizi Terörist Görmeniz Onurdur", *Hürriyet*, 11 Mart 2009.

yıl bahar aylarıyla birlikte terör eylemlerini yeniden başlatır. Bu durum PKK'nın eylem stratejisinin kırsala dayalı olması, eylem taktiklerinin mevsim ve çevresel koşullara aşırı bağımlılığı ve kentsel alandaki örgütsel kapasite mobilizasyonundaki problemlerle açıklanabilir. Seçimlerden önceki üç aylık dönemde (29 Aralık 2008-29 Mart 2009) PKK saldırısı meydana gelmemiştir. Ancak seçimlerden sonra 30 Mart-28 Haziran 2009 arasındaki dönemde 7 saldırı gerçekleşmiştir. Seçim sonrası saldırılara ait istatistik ve analiz aşağıda olduğu gibidir.

GRAFİK 1. SEÇİMLERDEN SONRAKİ DÖNEMDE TIPLERİNE GÖRE PKK SALDIRILARI

30.03.2009–28.06.2009 Arasında Saldırı
Tipine Göre Saldırı Dağılımı

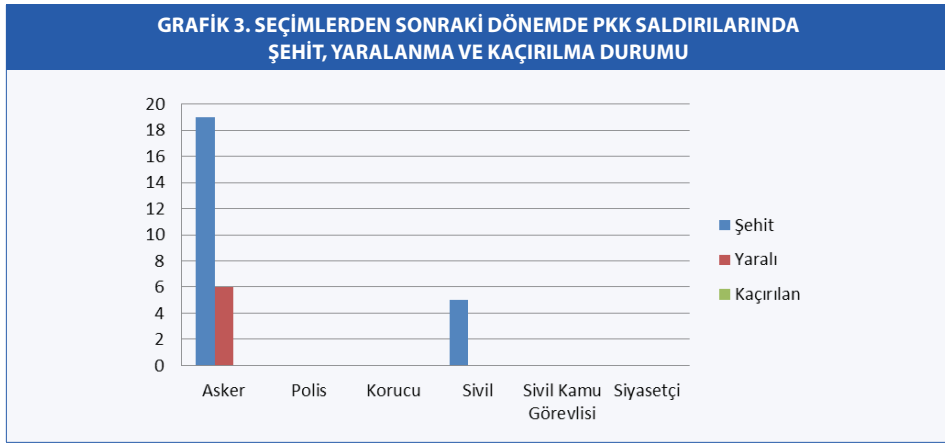

GRAFİK 2. SEÇİMLERDEN SONRAKİ DÖNEMDE HEDEF TIPLERİNE GÖRE PKK SALDIRILARI

30.03.2009–28.06.2009 Arasında Saldırı
Hedef Tipine Göre Saldırı Dağılımı

Seçim sonrasında meydana gelen saldırıların tamamı kırsal alanda gerçekleştirilirken bu saldırılar büyük ölçüde taktik ve operatif askeri birliklere yönelik olmuştur. Saldırıların güvenlik kuvvetlerini provoke etme maksadıyla düzenlendiği söylenebilir. Saldırıların yüzde 57'sinin el yapımı patlayıcı maddeyle (EYP) gerçekleştirildiği de göz önüne alındığında PKK'lı teröristlerin daha az riskli ve daha çok etki yaratacak saldırı türlerini tercih ettiği açıktır. PKK bu dönemde ayrıca korkutma ve sindirme maksadıyla sivillere yönelik saldırı da düzenlemiştir. Bu dönemde 19 askeri personel ve 5 sivil şehit olmuş, 6 askeri personel de yaralanmıştır. Saldırıların Tunceli, Diyarbakır, Şırnak ve Hakkari kırsalında meydana gelmiştir.

PKK'nın seçim sonrası saldırılarını sınır hattından daha içerde bulunan Şırnak kırsalı, Diyarbakır'ın Dicle ve Lice kırsalı ile Tunceli merkez kırsal alanlarında gerçekleştirdiği görülmektedir. Saldırıların düzenlendiği bu merkezlerde DTP'nin yaklaşık yüzde 60 oyla birinci seçilmesi PKK'nın DTP'li belediye alanlarında daha organize bir potansiyele sahip olduğunun da bir göstergesi olarak değerlendirilebilir. Bu merkez-

lerde seçimlerden Adalet ve Kalkınma Partisi'nin (AK Parti) ikinci parti çıkmasının ise PKK saldırıları için önemli bir motivasyon aracı olduğu düşünülebilir.

DTP'nin 2009'daki yerel seçimlerde elde ettiği başarı hem PKK'yı hem de DTP'li yöneticileri heyecanlandırdı. 2009 seçimlerinde DTP belediye başkanlığı seçimlerinde yüzde 5,16 oy alarak Doğu ve Güneydoğu Anadolu bölgelerinden biri büyükşehir olmak üzere toplam 10 il ile 86 ilçe ve belde belediye başkanlığı kazandı. Diyarbakır, Batman, Hakkari, Iğdır, Siirt, Şırnak, Tunceli ve Van gibi seçim kazandığı illerin yanı sıra Mersin, Hatay, Adana, Antalya, Aydın, İzmir ve İstanbul gibi batı illerinde de bir oy potansiyeline sahip olduğunu gösterdi.¹⁰

PKK seçimlerden iki hafta sonra ve 14 Nisan 2009'daki ilk KCK operasyonundan bir gün önce tek taraflı eylemsizlik ilan ederek bu kararının “meşru savunma” koşullarında değişeceğini belirtmiştir. Böylelikle PKK hem açılım sürecinin merkezi aktörü haline gelme niyetini açık etmiş hem de bundan sonra gerçekleştireceği eylemlere de bir kılıf bulmuştur. PKK'nın bu kararı hem yerel halk nezdinde kendini olumlama hem de süreç içinde düzenleyeceği terör eylemlerini rasyonelleştirme çabası olarak da değerlendirilebilir. Eylemsizlik kararının KCK operasyonlarından bir gün önce alınması da PKK'nın KCK operasyonları sürecinden haberdar olduğu ve bu operasyonları sorunlaştırmak için meşru savunma argümanına başvurduğu şeklinde yorumlanabilir. Hatırlanacağı gibi PKK aynı taktiği 12 Haziran 2007'de de kullanmıştır.¹¹ PKK'nın 29 Mart 2009 seçim sürecinde eylem/eylemsizlik ekseninde esnemek suretiyle bir rol oynadığı, aynı rolü Çözüm Süreci'nde de tatbik ettiği görülmüştür.

PKK'nın seçimlerle birlikte yaygın eylem alanı içinde yer alan kendine müzahir yönetimler aracılığıyla elde ettiği desteği pekiştirmek ve yeni müzahir yerel yönetimler oluşturmak suretiyle bu destek alanını genişletmeye çalıştığı da görülmektedir. DTP'nin Genel Başkan Yardımcısı ve Mardin Milletvekili Emine Ayna partisinin Iğdır'da düzenlediği mitinginde Kürt sorununun çözümü sırasında PKK ve Abdullah Öcalan'ın muhatap alınması gerektiğini söyleyip DTP'nin üstlenmesi beklenen siyasi inisiyatifi reddederek Kürt siyasal alanını terör örgütüne terk etme niyetinde olduğunu açıkça belirtmiştir.¹²

2009 seçimlerinden önceki dönemde DTP'nin PKK ile olan ilişkisini kamu-sallaştırmaya çalıştığı, PKK'nın da bu dönemi ilan edilmemiş eylemsizlik ve söy-

10. “29 Mart 2009 Mahalli İdareler Genel Seçimleri”, Yüksek Seçim Kurulu, <http://www.ysk.gov.tr/tr/29-mart-2009-mahalli-idareler-genel-secimleri/2820>, (Erişim tarihi: 18 Haziran 2018).

11. “PKK'nın Ateşkes Oyunu”, *Hürriyet*, 12 Haziran 2007.

12. “DTP'li Ayna: PKK ve Öcalan'ı Dışarıda Bırakma Oyununa Gelmeyiz”, *Milliyet*, 11 Ağustos 2009.

lemsizlikle geçirerek şiddetten uzak duran bir profil çizmeye çabaladığı söylenebilir. Seçimden sonraki dönemde ise PKK'nın koşullu eylemsizlik kararı kontrollü kaos yaklaşımıyla değerlendirilebilir.

30 MART 2014 YEREL SEÇİMLERİ

30 Mart 2014 yerel seçimleri Kürt meselesinin çözümüne yönelik başlatılan Çözüm Süreci inisiyatifi, 2013 ortasından meydana gelen Gezi Parkı Şiddet Eylemleri ve 2013 sonunda FETÖ tarafından gerçekleştirilen 17-25 Aralık operasyonlarının ortaya koyduğu toplum ve siyaset açısından gergin bir atmosferde gerçekleşti. Devam eden Çözüm Süreci'nin AK Parti ile birlikte en önemli paydaşı konumunda bulunan BDP ise seçim sürecinde farklı bir strateji geliştirerek batı illerinde yeni kurulan HDP ile seçimlere hazırlanırken doğu ve güneydoğu illerinde BDP olarak faaliyetlerini sürdürdü.¹³

Seçimlere üç ay kala yolsuzluk iddiaları ile başlatılan hükümeti yıpratma girişimleri yerel seçim sürecinin ana gündem maddelerinden biri oldu. Bununla birlikte 2013 başında atılan adımlarla ivme kazanan Çözüm Süreci'nin getirdiği normalleşme havası da seçim sürecini belirleyen bir diğer ana gündem konusuydu. Bu iki meseleyi temel alarak siyasi partilerce hazırlanan seçim kampanyaları ise birbirinden tamamıyla farklıydı. AK Parti, FETÖ tarafından ortaya atılan yolsuzluk iddialarını seçmenlere izah etmeye çalışırken aynı zamanda yerel yönetimler için hizmet odaklı siyaset söylemlerini de etkin bir şekilde sürdürdü. Buna karşın yeni bir siyaset vizyonu arayışında olan Cumhuriyet Halk Partisi (CHP) ise Çözüm Süreci'ne dair bir söylem geliştiremezken AK Parti karşıtı tavrını 17-25 Aralık operasyonları ve yolsuzluk iddiaları üzerinden yerel seçim kampanyalarına yansıttı. Muhalefette yer alan bir diğer parti olan Milliyetçi Hareket Partisi (MHP) ise hükümetin Çözüm Süreci politikalarını merkeze alarak kimlik siyaseti üzerinden bir yerel seçim kampanyası yürüttü.

Gezi Parkı Şiddet Eylemleri ve 17-25 Aralık operasyonlarından miras kalan bu kaotik ortamda gidilen seçimlerde BDP çizgisindeki Kürt siyasal hareketinin tutumu göreceli bir sükunet stratejisi uygulamak olsa da arka planda PKK'nın negatif söylemleri ve HDP'nin "demokratik özerklik" açıklamaları ortak bir zeminde buluştu.¹⁴ Milliyetçi Kürt siyasal hareketi HDP batı illerinden "Türkiyelileşme" söylemi ile Kürtler dışında da oy alabilmeyi hedefledi ve bu doğrultuda Gezi Parkı Şiddet Eylemleri'nin aktörleri arasında yer alan sol-sosyalist gruplarla çeşitli ittifak-

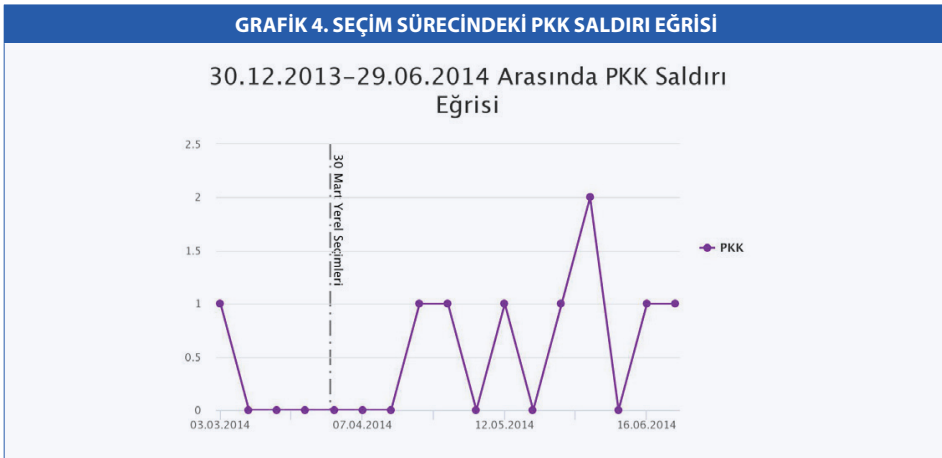
13. "Batıda HDP, Doğuda BDP", *Star*, 9 Eylül 2013.

14. "PKK'dan Yerel Seçim Mesajı", *Akşam*, 25 Kasım 2013; "Demirtaş: Seçimden Sonra Özerklik İlan Edeceğiz", *Hürriyet*, 12 Şubat 2014.

lar denedi. BDP ise doğu ve güneydoğuda yerel boyutta faaliyet göstererek PKK ile örtüşen kitle tabanını genişletmeye gayret etti. Bu süreçte BDP-HDP, PKK ve Öcalan üçgeninde zaman zaman söylem farklılıkları olsa da Çözüm Süreci'nin sürdürülmesi yönünde mutabık kalındı. Özellikle 17-25 Aralık operasyonlarından sonra örgüt elebaşı Öcalan'ın sürece ilişkin açıklamaları BDP-HDP kanadının radikalleşmesinin ve terör örgütü PKK'nın eylemlerini artırmasının önüne geçti.¹⁵

AK Parti ile birlikte Çözüm Süreci'nin en önemli aktörü konumunda bulunan BDP-HDP ise seçimin bir diğer kazananı olarak görüldü.¹⁶ HDP ile batı illerinde seçimlere katılan Kürt siyasal hareketi buralarda ciddi bir kazanım elde edemese de doğu ve güneydoğu illerinde oldukça başarılı bir sonuca ulaştı. Ancak seçim sonuçları hareketin Türkiyelileşme politikasının başarı gösteremediği ve hala bir bölge partisi olduğu gerçeğini yeniden ortaya koydu.¹⁷

30 Mart 2014 yerel seçimlerinden önceki ve sonraki üç aylık dönemleri kapsayan 30 Aralık 2013-29 Haziran 2014 arasındaki altı aylık süreçteki PKK saldırı eğrisi Grafik 4'te gösterilmiştir. Buna göre PKK seçim öncesinden daha fazla seçim sonrasındaki dönemde saldırı gerçekleştirmiştir. Bu da PKK'nın yerel seçim sonrasındaki tepkisel motivasyonunun seçim öncesindeki etki motivasyonundan daha kuvvetli olduğuna işaret etmektedir. Bunun üç temel nedeni ise PKK'nın seçim sonuçlarında arzu ettiği sonucu alamaması, seçimlerden sonra arzu ettiği sonucu aldığı anda ise güç gösterisinde bulunma çabası ve kendine müzahir yeni seçilmiş yerel yönetimlerin PKK'nın şiddet stratejisindeki rolü için net bir tavır almaya zorlanarak şiddetin kamusallaştırılması arayışıdır.

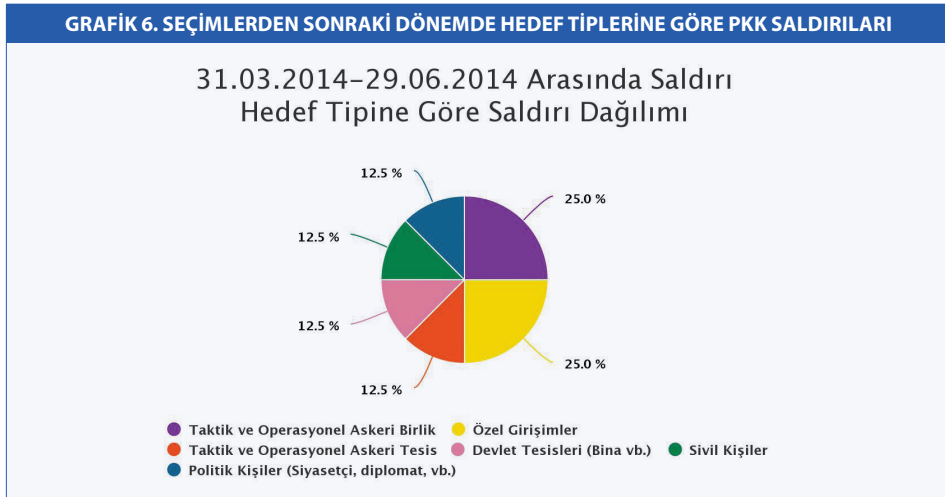
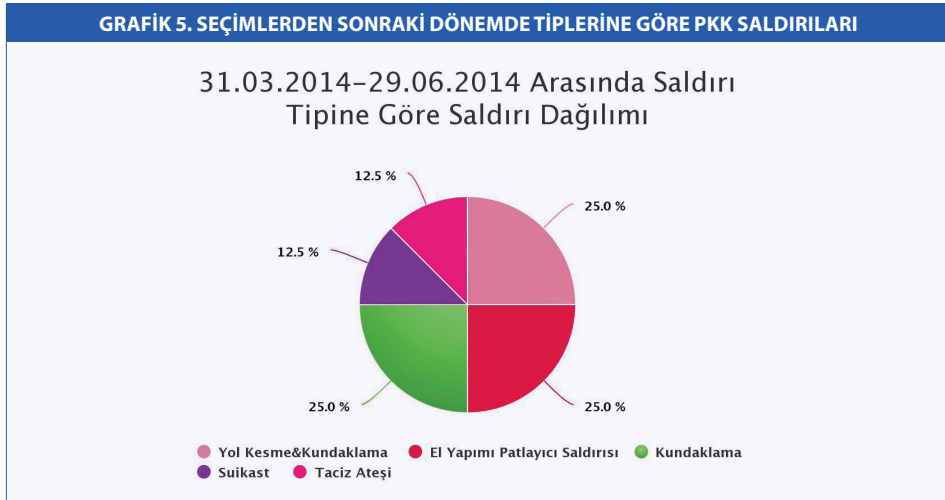
15. "Öcalan'dan 17 Aralık Yorumu: Sürece Yönelik Darbe", *Cumhuriyet*, 12 Ocak 2014.

16. "BDP: 30 Mart'ın İkinci Galibi", *Aljazeera Türk*, 31 Mart 2014.

17. *2014'te Türkiye*, ed. Nebi Miş, Yılmaz Ensaroğlu, Ufuk Ulutaş, Sadık Ünay, Zafer Çelik ve İsmail Çağlar, (SETA, İstanbul: 2014).

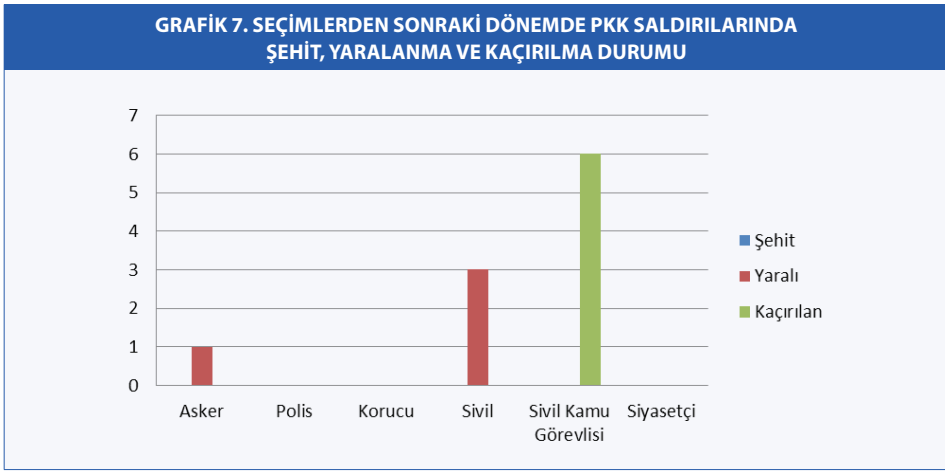
Seçimlerden önce 30 Aralık 2013-30 Mart 2014 arasındaki üç aylık dönemde tek bir PKK saldırısı olmuştur. Uzaktan kumandalı EYP ile gerçekleştirilen saldırıda bir güvenlik görevlisi şehit olurken olay yeri incelemesi yapan ekibe yönelik PKK'lı unsurlarca tek atımlık havan saldırısı düzenlenmiş fakat zayıf meydana gelmemiştir.¹⁸ PKK bu saldırıyla bir taraftan güvenlik kuvvetlerinin PKK unsurlarının bulunduğu alanlara girmesini ve burada hareket düzenlemesini istemediğinin ancak eylemsizlik stratejisine de sadık kaldığının mesajını vermeye çalışırken öte yandan da güvenlik kuvvetlerini PKK'nın bir hakimiyet alanı olduğunu kabul etmeye zorladığı görülmüştür.

Seçimlerden sonraki 30 Mart-29 Haziran 2014 arasındaki dönemde PKK 8 saldırı gerçekleştirmiştir. Seçim sonrası saldırılara ait istatistik ve analizler şu şekildedir:

18. "Şırnak'ta Şehit Olan Askerle İlgili TSK'dan Yeni Bir Açıklama Yapıldı", *Milliyet*, 7 Mart 2014.

Saldırıların hedefi genel olarak sivillerken saldırıların yoğunlaştığı iller ise Tunceli, Diyarbakır (Lice), Van ve Hakkari olmuştur. PKK'nın saldırılarını yoğunlaştırdığı bu illerde terör örgütüne müzahir yerel yönetimlerin seçimleri kazandığı, örgütün kendine müzahir olmayan yerel siviller ile kamu görevlilerini doğrudan hedef alıp bu illerin özelinde PKK'lı olmayanları ötekileştirmek ve azınlık psikolojisine sokmak için baskı ve korku yaratmaya çalıştığı görülmektedir. Terör örgütünün ötekileştirici şiddet stratejisiyle kendine müzahir yerel yönetimlere oy veren kitledeki PKK sempatisi ve ideolojisini pekiştirmeye çalışarak kamusal alanı tahakküm altına almaya gayret ettiği de anlaşılmaktadır.

2014 yerel seçim sürecinde seçimlerden sonraki PKK saldırıları seçim öncesindeki saldırılara oranla yüzde 700 artış göstermiştir. Saldırı türlerindeki artış yüzde 400, hedef tiplerindeki artış ise yüzde 500 olarak gözlemlenmiştir. Bu sü-

reçte PKK'nın da kendine müzahir siyasi partiler gibi demokratik özerklik söylemine sıklıkla vurgu yaptığı görülmektedir.

30 Mart seçimlerinin sonuçlanmasının ardından Kürt meselesinin çözüme kavuşturulmasına yönelik beklentiler artarken Çözüm Süreci'nin siyasal ve yasal zeminde sürdürülmesi için çalışmalar yürütüldü. Ancak tam da bu noktada seçim öncesinde olduğu gibi PKK, BDP-HDP ve Öcalan üçgeninden negatif açıklamalar geldi.¹⁹ Bu süreçte terör örgütü PKK da eylemlerini artırarak sürece ilişkin beklentilerinin karşılanması için hükümeti köşeye sıkıştırmaya çalıştı. Örgütün özellikle 23 Nisan'da gerçekleştirdiği Lice'deki çocuk kaçırma eyleminin ardından bölgedeki aileler örgüte isyan etmeye başladı.²⁰ Yaşanan bu gelişmeler üzerine aileler çocuklarının serbest bırakılması için BDP-HDP'nin aracı olması talebinde bulunurken parti yöneticileri yaşanan olayla ilgili sorumluluk almaktan kaçındı. 30 Mart yerel seçimlerinde elde ettiği kazanımı yitirmeye başlayan BDP-HDP kanadı yaklaşan cumhurbaşkanlığı seçimleri nedeniyle taktik olarak devreye soktuğu "Türkiyelileşme"nin yanına "İslamlaşma" söylemini de eklemeye çalıştı. HDP örgüt elebaşı Öcalan'ın talebiyle Mayıs'ta gerçekleştirdiği Demokratik İslam Kongresi'yle küstürdüğü ya da kuşatamadığı kesimlerin de desteğini almayı hedefledi. Ancak HDP'nin yereldeki bu açılım siyasetinin demokratik bir bakış açısıyla yürütülmediği çok geçmeden anlaşıldı. Bölgede HDP çizgisine muhalefet etme potansiyeli olan tüm grupların etkisini azaltma ve bölge siyasetini tek seslilik üzerinden domine etmeye yönelik olduğu ortaya çıktı.

7 Ocak 2014'te PKK'nın Suriye'deki kolu PYD'nin Kürtlerin yoğunlukta olduğu kuzeydeki Rojava bölgesinde özerklik ilan etmesi²¹ PKK ile birlikte etnik temelli siyaset yapan BDP-HDP eksenini etkisi altına aldı.²² Bu süreç Türkiyelileşme söyleminin terk edilmesine ve Çözüm Süreci'ni bitirmeye yönelik bir siyaset izlenmesine neden oldu.²³

30 Mart 2014 yerel seçimleri öncesinde PKK ile BDP arasındaki söylemsel benzerlikler şu başlıklar altında toplanabilir: Ekolojik Demokratik Yerel Yönetim, Komünal Demokrasi, Yerel Yönetim Modeli, Eşbaşkanlık Sistemi, Demokratik Modernite, Gençlik Meclisleri ve Ekolojik Toplum. PKK, HDP/BDP-Abdullah Öcalan üçgeninde dönen bu söylem benzerlikleri taktiksel ayrışmalar içerse de

19. Namık Durukan, "Adım Atılmazsa Çatışma Olasılığı Var", *Milliyet*, 27 Nisan 2014.

20. Mehmet Türk, Canan Altıntaş, Serdar Sunar ve Bayram Bulut, "Aileler BDP'yi Bastı PKK Açıklama Yaptı", *Hürriyet*, 27 Mayıs 2014.

21. "Suriyeli Kürtler Özerklik İlan Etti", *Aljazeera Turk*, 7 Ocak 2014.

22. Namık Durukan, "Suriyeli Kürtlerden Demokratik Özerklik İlanı", *Milliyet*, 21 Ocak 2014.

23. Durukan, "Suriyeli Kürtlerden Demokratik Özerklik İlanı".

prensip olarak “demokratik özerklik” söylemi ve ayrışma stratejine hizmet etmiştir. Özellikle DBP-PKK’nın söylem ve eylem ortaklığı BDP’nin 2014 seçim beyannamesinde “15 yıllık yerel yönetim birikimimizle dün olduğu gibi, yarın da söz yetki ve kararın kent meclislerinden mahalle meclislerine kadar uygulanarak (...) Ekolojik Demokratik Yerel Yönetim anlayışımıza kesintisiz olarak devam edeceği” ifadesinde net olarak görülmektedir.²⁴

BDP’nin seçim beyannamesinde ise “Demokratik konfederal sistemde, demokratik özerk yapılarla (...) kimliksizleştirme ve onursuzlaştırma rejimine karşı demokratik modernite ve demokratik toplum bir ahlaki duruştur” denilerek hem “demokratik özerklik” söylemi üzerinden ötekileştiren bir dil kullanılmış hem de PKK ideolojisi dışında kalan her oluşumun düşmanlaştırıldığı görülmüştür. Beyanname “demokratik özerklik”in hakim ulus devlet ile ortak çatı altında yaşamın asgari koşulu olduğu ifade edilirken bunun bir varlık şartı olduğu iddia edilmiştir.²⁵ Beyanname ayrıca “Demokratik Özerk Kürdistan, siyasal idari yapılanma olarak somutlaşacaktır. Kürtler iç güvenliklerinden spora kadar tüm yaşam alanlarında devlete ihtiyaç duymadan ve devlet dışında kendi toplumsal özgürlüklerini geliştireceklerdir. (...) Özellikle bunun için devletin bunları kabul etmesi de beklenmeyecektir” ifadelerine yer verilerek devlet otoritesinin reddildiği belirtilmiştir.²⁶

PKK’nın 2009 ve 2014 yerel seçimlerinin her ikisinde de seçim öncesi dönemde saldırı gerçekleştirmekten kaçındığı ve kendini olumlama maksadıyla eylemsizlik stratejisi uyguladığı, seçimlerden sonraki dönemde ise eylemsizlik stratejisini güvenlik güçlerinin operasyonlarına göre değiştirebileceği mesajını vererek düzenlediği saldırıları meşrulaştırmak için argüman geliştirdiği görülmektedir. Eylemlerini temel olarak kırsal alanda gerçekleştiren PKK’nın her iki seçim sürecinde de kentsel alanlarda küçük denemelerde bulunduğu ve askeri hedeflerin dışında sivil hedeflere de saldırı düzenlediği görülmüştür. Eylemlerindeki yöntemlerin büyük bir bölümünün riski az, fiziki ve psikolojik etkisi büyük olan EYP, yol kesme ve kundaklama olduğu, saldırıların hedefinin ise güvenlik güçlerine doğrudan zayıf verdirmenin yanı sıra siviller üzerinde de sindirme maksatlı gerçekleştirildiği düşünülebilir. PKK’nın yerel seçim süreçlerindeki eylem stratejisinin örgütün demokratik özerklik hedefine hizmet edecek şekilde yürütüldüğü de anlaşılmaktadır. Zira PKK’nın kendisine müzahir siyasi partilerin

24. BDP’nin 30 Mart 2014 Yerel Seçim Beyannamesi.

25. BDP’nin 30 Mart 2014 Yerel Seçim Beyannamesi.

26. BDP’nin 30 Mart 2014 Yerel Seçim Beyannamesi.

yerel yönetimlere yerleşmesini sağlamak için eylem esnekliğini seçimlerden önce saldırmazlık yönünde kullanarak bu siyasi partilerin işini kolaylaştırdığı, seçimlerden sonra ise yerel yönetimlerde arzu ettiği yaygın yerleşmeyi sağlamak için eylem esnekliğini saldırganlık yönünde hareket ettirdiği söylenebilir. Terör örgütü açısından bakıldığında yerel yönetimler PKK'nın kamusallaşabilmesi için oldukça önemlidir. Öldürülen bir terörist için taziye çadırı açılması, şehir parkları veya sokaklara PKK'yı çağrıştıran isimler verilmesi, KCK sözleşmesinde yer alan mahalle meclislerinin çalıştırılması vb. uygulamalar terör örgütünün hiçbir silahlı eylemle elde edemeyeceği propaganda argümanlarına dönüşmüştür.²⁷

PKK'nın yerel seçim süreçlerindeki eylem stratejileri özet olarak şu şekilde sıralanabilir:

- a. Seçim süreçlerinden önceki dönemde PKK'nın eylemsizlik stratejisi uygulayarak şiddetin kamusal alanda yaratacağı hoşnutsuzluğun kendine müzahir yerel yönetim adaylarının aleyhine çevrilmesinden kaçınma
- b. Seçim öncesindeki eylemsizlik sürecini meşru müdafaa söylemiyle ilişkilendirip güvenlik kuvvetlerinin PKK'lı teröristlerin saklandığı kırsal alanlarda hareket düzenlememesi için bir argümana dönüştürüp terör örgütünün coğrafi hakimiyet alanlarının olduğu algısını oluşturmaya çalışma
- c. Seçim sonrası dönemde meşru müdafaa söylemiyle ilişkilendirerek saldırılarını gözle görülür bir şekilde artırma
- d. Seçim sonrası dönemde kendisine müzahir yerel yönetimlerin seçildiği yerleşim yerlerindeki saldırılarla PKK'ya müzahir olan yerel yönetim adaylarına oy vermeyen yerel sivililer ile sivil kamu görevlilerini hedef alma ve bu kesim üzerinde ötekileştirme ve azınlıklaştırma algısı oluşturmaya çalışma
- e. Seçim sonrası dönemde ötekileştirilen kitleye yapılan saldırılarla terör örgütüne müzahir yerel yönetimlere oy veren kitle arasında bir ayrıştırma yaparak PKK ideolojisini çoğunluk kitlede pekiştirmeye çalışma
- f. Demokratik özerklik hedefini yerel yönetimler üzerine inşa etme dolayısıyla yerel yönetimlere terör örgütü ile yerel nüfus arasında kritik bir rol atfında bulunma

27. SETA Mülakat, Ağrı, Mayıs 2018.

GENEL SEÇİMLER

Genel seçimler PKK açısından taktik ve operatif kazanımlarının daha düşük olması nedeniyle yerel seçimlere göre az önemde olduğu, PKK'ya müzahir bir siyasi partinin TBMM'de temsil edilmesinin herhangi bir yerel yönetime sahip olmaktan daha kullanışlı görülmediği söylenebilir. Genel seçimler PKK'ya müzahir siyasi partilerin Türkiye ve dünya kamuoyuna erişebilmesi ve PKK ideolojisinin servis edilmesi bakımından örgüt için önemlidir. Ancak PKK ile kendine müzahir siyasi partilerin Türkiyelileşme tartışması üzerinden genel seçim süreçlerinde ayrıştığı ve PKK'nın ilgili siyasi partinin kendisini saf dışında tutarak Kürt seçmen üzerinde doğrudan etki yaratabileceğine dair korku taşıdığı anlaşılmaktadır. Bu nedenle PKK'nın Kürt meselesini kendine ait gördüğü, bu meseleyi de şiddete dayalı yöntemlerle sahiplendiği dikkat çekmektedir. Örgütün genel seçim süreçlerinde eylemsizlik stratejisini yerel seçim süreçlerinde olduğu kadar önemsemediği de fark edilmektedir.

12 HAZİRAN 2011 GENEL SEÇİMLERİ

12 Haziran 2011 seçimleri bürokratik vesayetın yasal düzenlemeler ve kamuoyu desteği ile kısıtlandığı bir ortamda gerçekleştirilmesi bakımından Türkiye siyasi hayatı açısından oldukça önemliydi. Bununla birlikte AK Parti'nin "Milli Birlik ve Kardeşlik Projesi" adı altında başlattığı demokratikleşme sürecinin halk tarafından onaylanması, özgürlüklerin genişletilmesi, demokratik

standartların yükseltilmesi ve ilerleyen günlerde Çözüm Süreci'ne dönüşmesi açısından oldukça kritik bir dönüm noktasıydı.²⁸ Bu noktada AK Parti yeni anayasa yazımı ve “yeni Türkiye” vizyonu üzerinden bir seçim stratejisi ve yeni bir atılım dönemi başlatmayı hedeflerken CHP, Kılıçdaroğlu'nun ilk seçim sınavında yeni CHP'yi, MHP ise milliyetçi reflekslerin TBMM'de temsilini onaylatmayı amaçladı.²⁹

BDP ise 2011 seçimlerine PKK etkisi altında girdi. PKK'nın 15 Haziran'a kadar süreceğini açıkladığı eylemsizlik kararının 28 Şubat'ta bitirildiği duyuruldu ve PKK terör saldırılarına başladı.³⁰ Bu noktada PKK'nın bahanesi KCK operasyonları ve tutuklamalar oldu. BDP de PKK'nın kararını destekleyen bir pozisyon aldı ve 2011 Nevruz kutlamalarının ardından 23 Mart'ta Demokratik Toplum Kongresi (DTK) ile birlikte sivil itaatsizlik eylemlerini başlattı. Bu eylemler doğrultusunda sivil cumalar, oturma eylemleri, Diyarbakır ve İstanbul'da “Demokratik Çözüm Çadırı” uygulamaları hayata geçirildi. Eylemlerin gerekçesi olarak ise “Anadilde eğitim, siyasi tutukluların salıverilmesi, askeri ve siyasi operasyonların durdurulması ve yüzde 10 seçim barajının düşürülmesi” talepleri kamuoyuna sunuldu.³¹ Sivil itaatsizlik eylemleriyle birlikte BDP de seçim çalışmalarını başlatmış oldu. Bu süreç içerisinde KCK tutukluları aday gösterilerek bu kişiler hapisten kurtarılmak istendi. Ayrıca BDP Kürtlerin tek meşru sözcüsü olma iddiası üzerinden bir söylem geliştirdi. Bu noktada adayların belirlenmesinde kemikleşmiş tabanın desteğini almak için Leyla Zana, Hatip Dicle gibi isimler aday gösterildi. Muhafazakar Kürtlere ulaşmak adına Altan Tan gibi kişiler, büyükşehirlerdeki sol seçmene ulaşmak içinse Sırrı Süreyya Önder, Ertuğrul Kürkçü ve Levent Tüzel gibi isimler aday gösterildi.³²

12 Haziran 2011 genel seçimlerinden önceki ve sonraki üç aylık dönemleri kapsayan 14 Mart-11 Eylül 2011 arasındaki altı aylık süreçteki PKK saldırı eğrisi Grafik 8'de gösterilmiştir. PKK bu dönemde 31 saldırı gerçekleştirmiş, bu saldırıların büyük bir bölümü de seçim sonrasındaki üç aylık dönemde düzenlenmiştir.

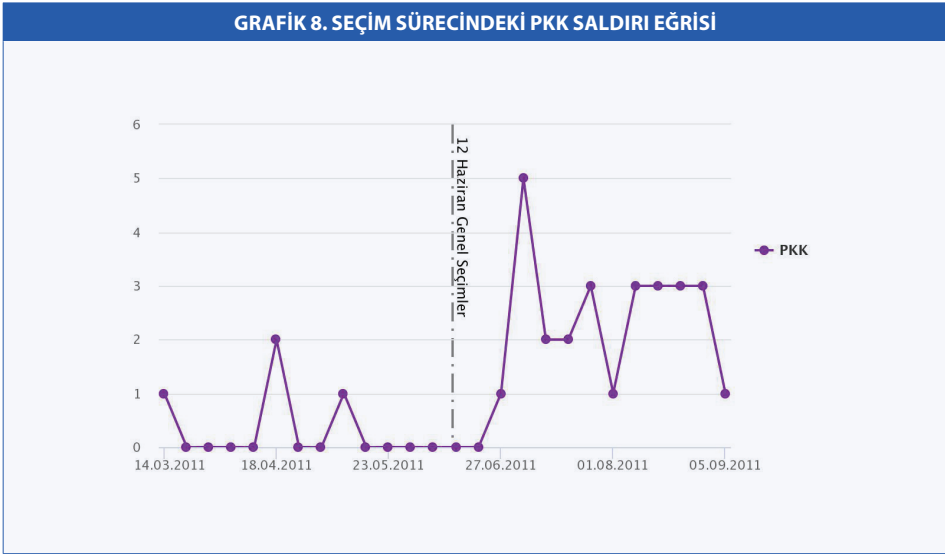
28. “Soruları ve Cevaplarıyla Demokratik Açılım Süreci – Milli Birlik ve Kardeşlik Projesi”, AK Parti, akparti.org.tr/upload/documents/acilim220110.pdf, (Erişim tarihi: 5 Mayıs 2018).

29. *2011'de Türkiye*, ed. Taha Özhan, Hatem Mete ve Selin M. Bölme, (SETA, İstanbul: 2011).

30. “PKK Eylemsizliği Bitirdiğini Açıkladı”, *Milliyet*, 28 Şubat 2011.

31. “BDP'den Taksimde 'Sivil İtaatsizlik' Eylemi”, İHA, 27 Mart 2011.

32. *2011'de Türkiye*.

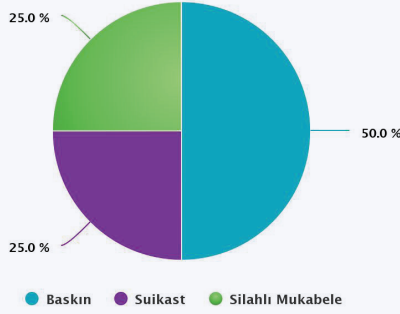
Seçimlerden önce 14 Mart-12 Haziran 2011 arasındaki üç aylık dönemde 4 saldırı olmuştur. Saldırılarda 6 güvenlik görevlisi şehit olmuş ve 1 güvenlik görevlisi de yaralanmıştır. Saldırıları Diyarbakır (Kulp), Bingöl (Kiğı) ve Şırnak kırsallarıyla Şırnak (Silopi) ve Hakkari (Yüksekova) kent merkezlerinde gerçekleştirilmiştir.

PKK'nın seçim öncesi süreçte iki önemli eylem dinamiği görüldü: Bunlardan birincisi kent merkezlerinde eylem gerçekleştirme niyeti, ikincisi de eylemlerin hedefinde emniyet (polis) kuvvetleri ve köy korucularının bulunmasıydı. Kent merkezlerindeki suikast tipi eylemlerle ve üç, dört kişilik terörist gruplarla emniyet tesislerine dönük baskın tipi eylem yöntemleri de PKK'nın bu ve bundan sonraki süreçte eylem pratikleri arasına girecek saldırı türleri arasında yer aldı. Bununla birlikte kent merkezlerinde gerçekleştirilen saldırıların 2009'daki yerel seçimlerde yüzde 73 ile Yüksekova'da, yüzde 60 ile Silopi'de kazanan DTP belediye alanı içinde düzenlenmesi de ayrıca dikkat çekiciydi.

PKK'nın bu merkezlerdeki saldırılarının "Milli Birlik ve Kardeşlik Projesi"ni hedef aldığı, zira şiddetle varlığını sürdüren örgütün kamusal alanda kurduğu tahakkümden vazgeçip bunun bir barış sürecine dönüşmesini arzu etmediği görülmektedir. PKK'nın, DTP'nin yerel seçimlerde kazandığı bölgelerin şehir merkezlerinde eylem gerçekleştirerek hem taktik kolaylıklardan istifade etmek istediği hem de eylemlerinin kendi destekçileri tarafından normal karşılanabileceği düşüncesiyle bu kent merkezlerini seçtiği anlaşılmaktadır. Öte yandan kamu düzenini sağlayan polisler saldırıya PKK'nın kamusal düzensizlikten bir fayda üretmeye gayret ettiği de söylenebilir.

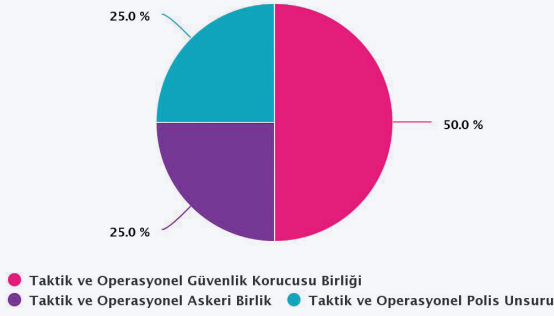
GRAFİK 9. SEÇİMLERDEN ÖNCEKİ DÖNEMDE TİPLERİNE GÖRE PKK SALDIRILARI

14.03.2011-12.06.2011 Arasında Saldırı
Tipine Göre Saldırı Dağılımı

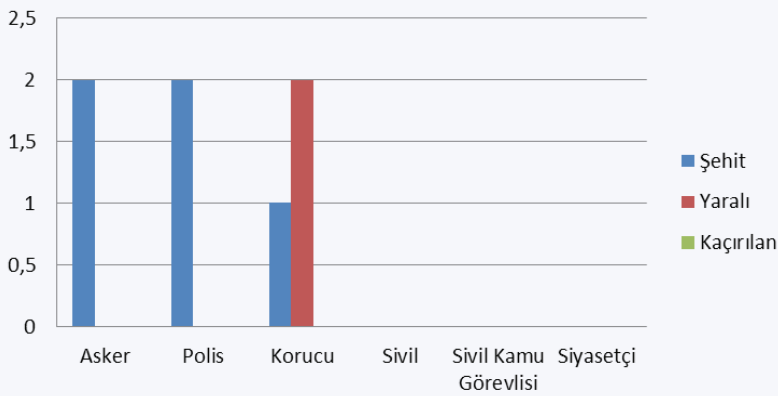

GRAFİK 10. SEÇİMLERDEN ÖNCEKİ DÖNEMDE HEDEF TİPLERİNE GÖRE PKK SALDIRILARI

14.03.2011-12.06.2011 Arasında Saldırı
Hedef Tipine Göre Saldırı Dağılımı

GRAFİK 11. SEÇİMLERDEN ÖNCEKİ DÖNEMDE PKK SALDIRILARINDA ŞEHİT, YARALANMA VE KAÇIRILMA DURUMU

12 Haziran seçimleri AK Parti'nin net zaferiyle sonuçlandı. Fakat AK Parti'nin bu zaferine karşı CHP ve BDP'den milletvekili seçilen tutuklu isimlerin serbest bırakılmaması sebebiyle bu partiler Meclisi boykot etti.³³ CHP, AK Parti'nin çabaları ve tutuklu isimlerin Meclise girebilmesine destek vermesinin ardından seçimlerden yaklaşık bir ay sonra Meclise geldi ve vekilleri yemin etti.³⁴ Öte yandan 2011 seçimleri sonrası Meclisin ana gündemi yeni anayasa yapımı oldu. Meclis Başkanı Cemil Çiçek'in yönetiminde partiler yeni anayasa yapımı için bir araya geldi.

12 Haziran seçimlerinde en büyük sürprizi ise BDP gerçekleştirdi. Kimsenin tahmin etmediği bir şekilde BDP vekil sayısını 22'den 36'ya yükseltti. Diyarbakır, Hakkari, İstanbul, Mardin, Şırnak ve Van'da oy oranını ve çıkardığı vekil sayısını artıran BDP daha önce vekil kazanamadığı Adana, Ağrı, Bingöl, Kars ve Mersin'den de vekil çıkardı. Öte yandan başta Hatip Dicle olmak üzere vekil seçilen KCK tutuklularının serbest bırakılmaması sonucunda Meclisi boykot etti ve vekiller Diyarbakır'da toplandı.³⁵ 14 Temmuz'da ise DTK demokratik özerklik ilan etti.³⁶

Seçimlerden sonra 13 Haziran-11 Eylül 2011 arasındaki üç aylık dönemde 27 saldırı olmuştur. Saldırılarda 58 güvenlik görevlisi ve 4 sivil şehit olmuş ve 59 güvenlik görevlisi ve 11 sivil yaralanmıştır. 4 güvenlik görevlisi ile 2 kamu görevlisi de kaçırılmıştır. Saldırıları Tunceli, Diyarbakır, Bingöl, Siirt, Şırnak, Hakkari ve Mardin kırsallarıyla bu illerin ilçe merkezlerinde gerçekleştirilmiştir. Seçim sonrası saldırılara ait istatistik ve analizler şu şekildedir:

33. "Yemin Boykotu Gölgesinde Açılış", NTV, 28 Haziran 2011.

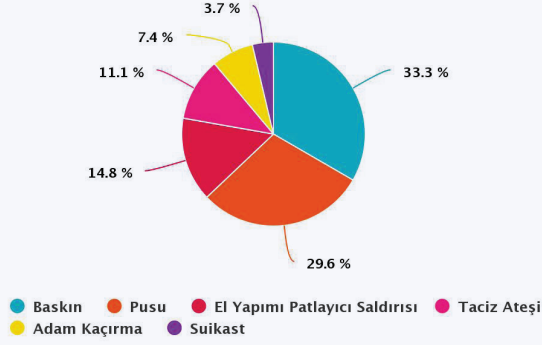
34. "Yemin Krizi Çözüldü, CHP'liler Yemin Etti", *Hürriyet*, 11 Temmuz 2011.

35. *2011'de Türkiye*.

36. "Demokratik Özerklik İlan Edildi", NTV, 14 Temmuz 2011.

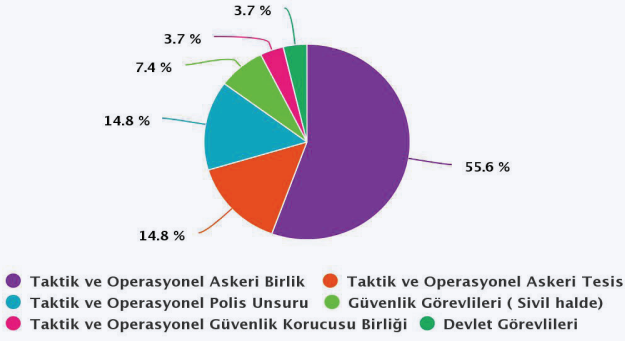
GRAFİK 12. SEÇİMLERDEN SONRAKİ DÖNEMDE TİPLERİNE GÖRE PKK SALDIRILARI

13.06.2011-11.09.2011 Arasında Saldırı
Tipine Göre Saldırı Dağılımı

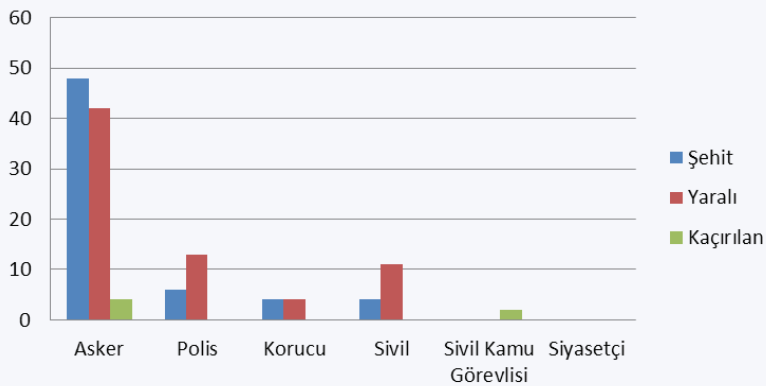

GRAFİK 13. SEÇİMLERDEN SONRAKİ DÖNEMDE HEDEF TİPLERİNE GÖRE PKK SALDIRILARI

13.06.2011-11.09.2011 Arasında Saldırı
Hedef Tipine Göre Saldırı Dağılımı

**GRAFİK 14. SEÇİMLERDEN SONRAKİ DÖNEMDE PKK SALDIRILARINDA
ŞEHİT, YARALANMA VE KAÇIRILMA DURUMU**

PKK'nın 2011 seçimleri öncesi ve sonrası üç aylık dönemlerdeki saldırılarının sayısı, saldırı türleri ile hedef türlerindeki fazlalık ve saldırıların gerçekleştiği alanların genişliği oldukça dikkat çekiciydi. PKK saldırılarındaki yöntem, hedef ve alan genişliği terör örgütünün biriktirdiği kapasitenin de bir göstergesiydi. Saldırıların gerçekleştiği kırsal-kentsel mekanlar da bu kapasitenin bir göstergesi olmakla birlikte PKK'nın kendine müzahir siyasi partilerce kentsel alanlarda eylem yapabilecek koşulları sağlayacak şekilde örgütün eylem alanlarında istihbarat, lojistik, finans ve insan kaynağı katkısı sağlayabilecek sosyal inşa süreçlerini işlettiği de görüldü. Diğer bir ifadeyle PKK bu dönemdeki saldırılarıyla yerel ve bölgesel ölçekte gücünü konsolide ederek daha geniş ölçekli siyasal etki oluşturabilecek bir eylem stratejisi benimsedi. Ayrıca BDP'nin PKK ile şiddet ve uzlaşmazlık zemininde hareket ettiği süreçte HDP çevresinde devletin güvenlik operasyonlarını sorunsallaştırıp bir mağduriyet yaratmaya çalıştığı görüldü.³⁷

2011 yerel seçimlerinden sonraki PKK saldırıları seçim öncesindeki saldırılara oranla yüzde 350 artış göstermiştir. Saldırı türlerinde yüzde 100, hedef tiplerinde de yüzde 100 artış gözlemlenmiştir. Bu süreçte PKK'nın da kendine müzahir siyasi partiler gibi demokratik özerklik söylemine sıklıkla vurgu yaptığı görülmüştür. PKK ve HDP ekseninden –seçimlerde ezici bir üstünlük sağlayan– AK Parti'nin seçim başarısını akamete uğratacak iki hamle gelmiştir: Bunlardan birincisi 14 Temmuz 2011'de Silvan'da operasyondan dönen askeri birliğe düzenlenen saldırı, ikincisi ise DTK'nin aynı gün demokratik özerklik ilan etmesidir.³⁸

37. Mehmet Barlas, "BDP Muhalefeti AK Parti İktidarını da Yanlış İtıyor", *Sabah*, 22 Ağustos 2011.

38. "Diyarbakır'da 13 Şehit", *Milliyet*, 14 Temmuz 2011; "DTK'dan 'Demokratik Özerklik' Kararı", *Hürriyet*, 14 Temmuz 2011.

7 HAZİRAN 2015 GENEL SEÇİMLERİ

Türkiye 7 Haziran 2015 seçimlerine giderken kırılğan bir zeminde devam eden Çözüm Süreci, başkanlık sistemi ve Halkların Demokratik Partisi'nin (HDP) yüzde 10'luk seçim barajını geçme ihtimali gündemdedir. Çözüm Süreci 7 Haziran seçimleri öncesinde yaşanan siyasi atmosferin şekillenmesine en fazla etki eden gündem konusudur. Süreç boyunca önemli aşamalar kaydedilmiş, nitekim sene başında siyasal düzlemde tarihi adımlar atılmıştır. Dolmabahçe Mutabakatı ve PKK lideri Abdullah Öcalan'ın örgüte yönelik silahsızlanma çağrısı yapması sürecin siyasal düzlemde geldiği aşamanın önemini göstermektedir. Ancak siyasal düzlemde varılan uzlaşma örgüt kademesinde karşılık bulamamış, sahada benzer bir aşama kaydedilememiş ve mutabakat sağlanamamıştır. Her iki taraf da ortak amaçta buluşsa da yöntem ve anlayış bakımından farklılaşmıştır. HDP, PKK ve Öcalan arasında yaşanan görüş farklılığı da süreci olumsuz etkileyen önemli bir unsur olmuştur. PKK doğu ve güneydoğu illerinde kışkırtma ve çatışma ortamı yaratmaya çalışmış ve HDP'ye oy vermesi için halk üzerinde baskı kurmuştur. HDP ise PKK ile arasına mesafe koymada zorlanmış ve Figen Yüksekdağ'ın "Biz sırtımızı YPJ'ye, YPG'ye ve PYD'ye yaslıyoruz" açıklamasıyla da HDP'nin Kürt sorununu demokratik yollardan çözmeye vaadi samimiyetini kaybetmiştir.³⁹ Sonuç olarak seçim yaklaştıkça sürece dair belirsizlik artmış ve Çözüm Süreci 7 Haziran öncesi çıkmaza girmiştir.

7 Haziran öncesinde siyasetin bir diğer gündemi sistem değişikliği ihtiyacı ve başkanlık sistemi olmuştur. Başkanlık sistemi daha önce zaman zaman gündeme gelmişse de AK Parti'nin seçim beyannameğinde yer bularak ilk kez Haziran seçimleri öncesinde sistem sorununa bir çözüm olarak masaya yatırılmıştır. Muhalefet partileri ise başkanlık sistemine karşı çıkmıştır. HDP "Seni Başkan Yaptırmayacağız" söylemi ile Erdoğan karşıtı politikanın odağını kendi Türkiyelileşme politikasıyla birleştirmiştir.⁴⁰ Bu minvalde parti 7 Haziran öncesinde MHP ve CHP ile de ortak söylemde buluşabilmiştir. HDP Türkiyelileşme siyasetiyle herkesi kucaklama iddiasında bulunurken öte yandan barajı geçtiği takdirde barış getirme sözü vermiştir. Bu söylem yer yer baraj geçilmezse barışın da gelmeyeceği tehdidinde kadar varmıştır.⁴¹ HDP seçim öncesinde Selahattin Demirtaş'ın popüler liderliğinden de yararlanmıştı.

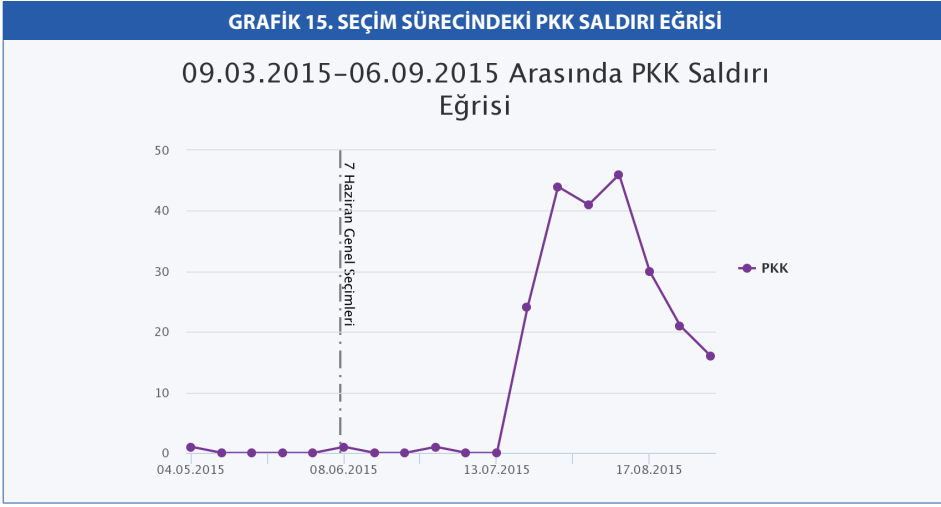
39. "Figen Yüksekdağ: Sırtımızı YPJ'ye YPG'ye ve PYD'ye Yaslıyoruz", *Milliyet*, 19 Mayıs 2015.

40. Burhanettin Duran, "HDP'nin İmkan ve Açmazları", *Sabah*, 16 Haziran 2015.

41. "Ya Barajı Aşarız Ya Dağa Çıkarız", *Sabah*, 4 Haziran 2015.

Sonuç olarak Türkiye 7 Haziran 2015'te Çözüm Süreci'nin çatırdamaya başladığı, çatışma ortamının sürece rağmen devam ettiği ve seçim sonucuna göre oluşabilecek siyasal istikrarsızlığa yönelik endişelerin olduğu sert bir siyasi atmosferde seçimlere gitmiştir.

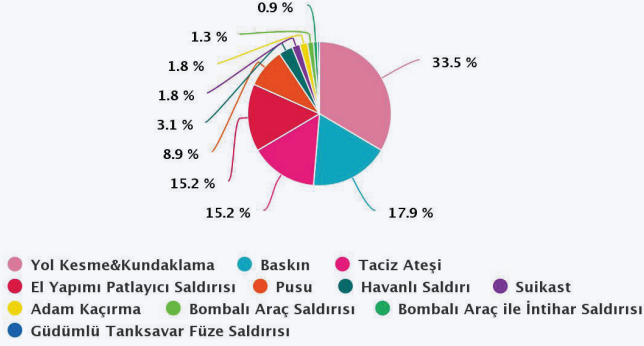
7 Haziran 2015 genel seçimlerinden önceki ve sonraki üç aylık dönemleri kapsayan 9 Mart-6 Eylül 2015 arasındaki altı aylık süreçte PKK saldırı eğrisi grafik 15'te gösterilmiştir. PKK bu süreçte 225 saldırı gerçekleştirmiş, saldırıların tamamına yakını seçim sonrasındaki üç aylık dönemde düzenlenmiştir.

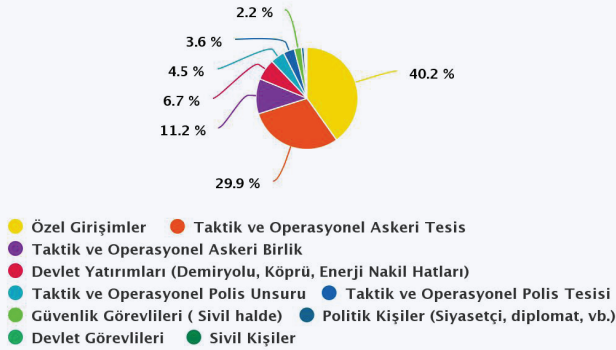
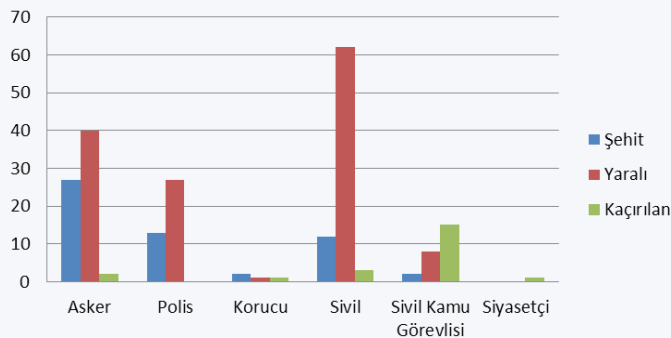
Seçimlerden önce 9 Mart-7 Haziran 2015 arasındaki üç aylık dönemde Giresun kırsalında 1 saldırı gerçekleşmiş, bu saldırıda 1 güvenlik görevlisi şehit olmuştur.

Seçimlerden sonra 13 Haziran-1 Eylül 2015 arasındaki üç aylık dönemde ise 224 saldırı düzenlenmiştir. Saldırılarda 42 güvenlik görevlisi, 2 kamu görevlisi ve 12 sivil şehit olmuş ve 68 güvenlik görevlisi, 8 kamu görevlisi ve 62 sivil yaralanmıştır. 3 güvenlik görevlisi, 15 kamu görevlisi, 1 siyasetçi ve 1 sivil de kaçırılmıştır. Saldırılar Tunceli, Diyarbakır, Bingöl, Siirt, Şırnak, Hakkari ve Mardin gibi PKK'nın klasik eylem alanlarının yanı sıra Şanlıurfa, Gaziantep, Osmaniye, Hatay ve İstanbul'da da görülmüştür. Saldırılar bu dönemde kırsal alanlarda başlayıp kent merkezlerine kaymıştır. Seçim sonrası saldırılara ait istatistik ve analiz şu şekildedir: Saldırı tiplerine göre yüzde 33,5 ile yol kesme ve araç kundaklama en fazla gerçekleştirilen eylem, buna mukabil en fazla saldırı düzenlenen hedef ise yüzde 40,2'lik oranla özel girişimlerdir. PKK'nın bu süreçte başlatmaya çalıştığı ayaklanma girişimine bağlı olarak kent merkezlerindeki saldırıların artışı da dikkat çekicidir.

GRAFİK 16. SEÇİMLERDEN SONRAKİ DÖNEMDE TIPLERİNE GÖRE PKK SALDIRILARI

08.06.2015-06.09.2015 Arasında Saldırı
Tipine Göre Saldırı Dağılımı

GRAFİK 17. SEÇİMLERDEN SONRAKİ DÖNEMDE HEDEF TIPLERİNE GÖRE PKK SALDIRILARI

08.06.2015-06.09.2015 Arasında Saldırı
Hedef Tipine Göre Saldırı DağılımıGRAFİK 18. SEÇİMLERDEN SONRAKİ DÖNEMDE PKK SALDIRILARINDA
ŞEHİT, YARALANMA VE KAÇIRILMA DURUMU

1 KASIM 2015 GENEL SEÇİMLERİ

7 Haziran 2015 genel seçimlerinden yüzde 40,9 oy oranıyla AK Parti birinci sırada çıkmıştır. CHP yüzde 24,9 ile ikinci ve MHP de yüzde 16,3 ile üçüncü parti olmuştur. HDP barajı geçerek yüzde 13 oy almış ve Meclise girmiştir. HDP'nin barajı geçme başarısı Selahattin Demirtaş'ın medya üzerinden popülerleştirilmesi, bir strateji olarak kullandığı Türkiyelileşme söylemi üzerinden muhalefetle yaptığı söylem iş birliği ve muhafazakar Kürtlerden oy almasına bağlıdır. AK Parti'nin oyu tek başına hükümet kurmasına yetmediği için 7 Haziran seçimleri sonrası siyasi belirsizlik ortamı oluşmuştur. Bu dönemde Çözüm Süreci'ni bitirecek şekilde PKK'nın ateşkesi bozması siyasal belirsizliği pekiştirerek güvensizlik ortamı yaratmıştır. Özetle 7 Haziran'dan 1 Kasım'a giden süreçte Türkiye'nin ana gündemini koalisyon ve terör konusu oluşturmuştur.

7 Haziran seçimlerinin hemen ertesinde koalisyon olasılıkları gündeme gelmiştir. Muhalefet partilerinden ilk açıklamayı MHP lideri Devlet Bahçeli yapmış ve herhangi bir koalisyonda yer almayacaklarını belirtmiştir.⁴³ Bahçeli'nin bu tavrı geri kalan süreçte de devam etmiştir. HDP ise AK Parti'nin bulunduğu herhangi bir koalisyon içerisinde olmama konusunda kararlılık göstermiştir. Bunun üzerine AK Parti ile CHP arasında istikşafi görüşmeler başlamış, iki parti beş kez görüşme gerçekleştirmesine karşın netice alınamamıştır. Son olarak CHP, AK Parti karşısında yüzde 60'lık oy oranına sahip blok için bir araya gelme çağrısında bulunmuştur. Ancak MHP'nin HDP ile herhangi bir ortaklığa girmesinin Türkiye siyasetinin gerçekliğine uymayışı CHP'nin bu son çabasını boşa çıkarmıştır. Tüm bu gelişmeler üzerine erken seçim kararı alınmıştır.

7 Haziran sonrasında koalisyon oluşturma ve hükümet kurma çabalarından alınamayan her sonuç siyasi atmosferi daha da belirsizleştirirken bir yandan da Çözüm Süreci çıkmaza girmiştir. HDP seçim öncesinde barajı geçerse barış sözü vermesine rağmen PKK 11 Temmuz'da ateşkesi bozduğunu ilan etmiştir. PKK'nın ateşkesi bozması ve akabinde "devrimci halk savaşı" ilan etmesi çatışmaların ve patlamaların arttığı bir süreci tetiklemiştir.⁴⁴ Buna ek olarak Temmuz'da 15 yerleşim biriminde Demokratik Bölgeler Partisi (DBP) il ve ilçe teşkilatları tarafından "özerklik" ilan edilmiştir. PKK, HDP'nin Kürtlerden aldığı desteği yanlış okumuş ve halkın devrimci bir ayaklanmaya hazır olduğunu düşünerek hareket etmiştir.⁴⁵ Yaratılan çatışma ve güvensizlik ortamına karşın HDP aktif bir duruş gös-

43. "Davutoğlu Açıkladı: İşte Bahçeli'nin Kararı", *Hürriyet*, 14 Temmuz 2015.

44. Bese Hozat, "Yeni Süreç, Devrimci Halk Savaşı Sürecidir", ANF, 15 Temmuz 2015.

45. Ali Aslan, "7 Haziran'dan 1 Kasım'a Türkiye'de Siyaset ve Seçimler", *SETA Analiz*, Sayı: 140, (Ekim 2015).

terememiş ve hükümetin Çözüm Süreci'ni korumaya yönelik tutumuna karşın terör örgütüne karşı bir irade sergileyememiştir. HDP Genel Başkanı Selahattin Demirtaş'ın hem hükümete hem de örgüte yaptığı cılız silahsızlanma çağrılarında hükümet önce örgütün silahsızlanmasını koşul sürmüştür ancak bu çağrılar örgütte karşılık bulmamıştır. Bunda KCK'nın HDP'yi değil doğrudan örgüt lideri Abdullah Öcalan'ı muhatap almasının da payı büyüktür. HDP siyaseten en güçlü olduğu dönemde siyasi gücünü barış adına kullanamayarak ve PKK ile organik bağını sürdürerek kendisine güvenen seçmenin umutlarını boşa çıkarmıştır. Erken seçim yaklaşırken HDP seçmeni ikna etmek yerine hükümet karşıtı siyasete devam etmiş, DEAŞ tarafından gerçekleştirilen 10 Ekim gar patlamasının sorumluluğunu hükümete yükleyerek seçim kampanyasını durdurma kararı almış ancak oy istemeyi de ihmal etmemiştir.⁴⁶ Bu noktada hükümetin sağduyuyu koruma çabası ve terörü bir kamu güvenliği meselesi olarak ele alması toplumun AK Parti'yi desteklemesini sağlamıştır. Nitekim Selahattin Demirtaş kısa süre sonra AK Parti ile koalisyona hazır olduğu mesajını vermiş ve tutarsız siyaset tarzına yeni bir geri adım eklemiştir.⁴⁷

1 Kasım 2015 erken seçimlerinden önceki üç aylık dönem 7 Haziran 2015 seçimlerinin sonrasındaki üç aylık dönemle altı hafta çakıştığından 1 Kasım 2015 erken seçimlerinden önceki dönem üç ay olarak değil altı hafta şeklinde hesaplanmıştır. Dolayısıyla 1 Kasım 2015 erken seçim sürecindeki PKK saldırıları 7 Eylül 2015-31 Ocak 2016 arasındaki 4,5 ayı kapsamaktadır. 7 Haziran 2015 genel seçimlerinden önceki altı haftalık dönem ile seçimlerden sonraki üç aylık dönemi kapsayan 7 Eylül 2015-31 Ocak 2016 arasındaki 4,5 aylık süreçteki PKK saldırı eğrisi grafik 19'da gösterilmiştir. PKK bu süreçte 150 saldırı gerçekleştirmiştir. PKK'nın seçimlerden önceki süreçte azalan bir saldırı eğilimi gözlemlenirken seçimlerden sonra saldırıların haftalık 5-10 saldırı aralığında seyrettiği görülmektedir.

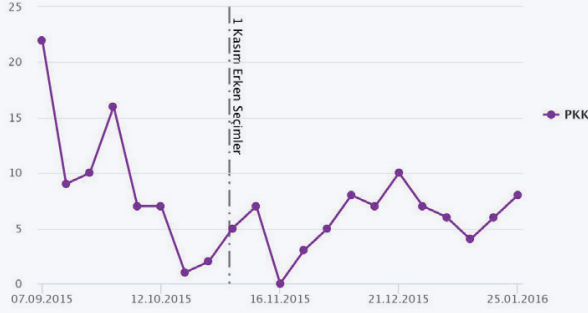
Seçimlerden önce 7 Eylül-1 Kasım 2015 arasındaki altı haftalık dönemde 76 saldırı gerçekleşmiştir. Saldırılarda 42 güvenlik görevlisi, 1 kamu görevlisi ve 5 sivil şehit olmuş, 88 güvenlik görevlisi ve 9 sivil yaralanmıştır. Bu dönemde 3 güvenlik görevlisi ve 3 kamu görevlisi PKK tarafından kaçırılmıştır. Saldırıları Diyarbakır, Mardin ve Şırnak il ve ilçe merkezlerinde meydana gelirken Tunceli, Bingöl, Hatay, Giresun, Erzurum, Ağrı, Van ve Bitlis kırsalında yaygınlaşmıştır.

46. "Demirtaş Anma Töreni Bahanesiyle Oy İstedi", *Takvim*, 11 Ekim 2015.

47. "Demirtaş'tan 'Koalisyona Hazırız' Mesajı", *Habertürk*, 21 Ekim 2015.

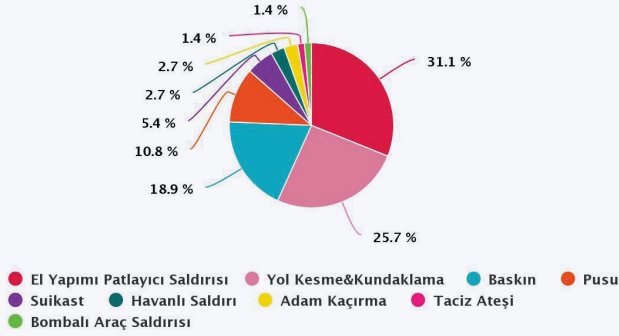
GRAFİK 19. SEÇİM SÜRECİNDEKİ PKK SALDIRI EĞRİSİ

07.09.2015–31.01.2016 Arasında PKK Saldırı Eğrisi

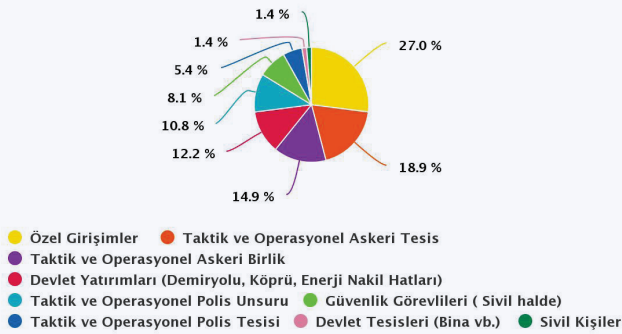
GRAFİK 20. SEÇİMLERDEN ÖNCEKİ DÖNEMDE TİPLERİNE GÖRE PKK SALDIRILARI

07.09.2015–01.11.2015 Arasında Saldırı Tipine Göre Saldırı Dağılımı

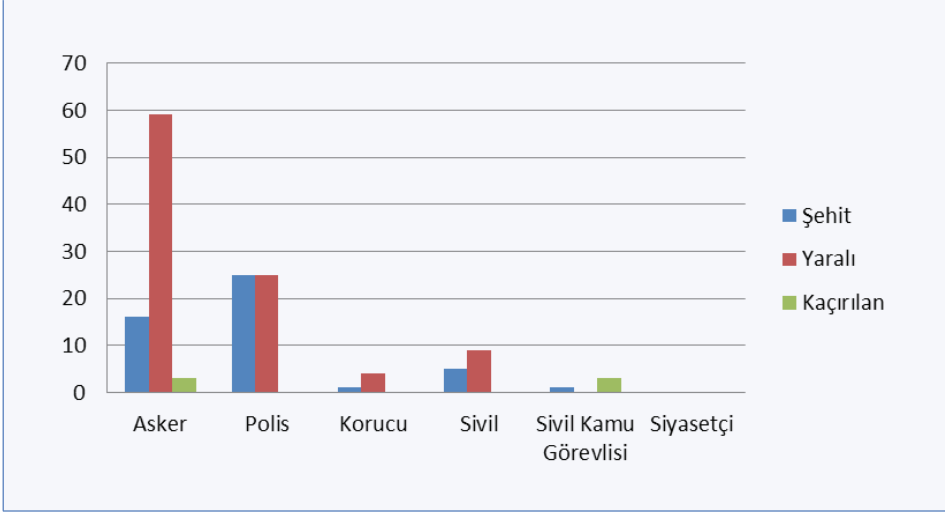

GRAFİK 21. SEÇİMLERDEN ÖNCEKİ DÖNEMDE HEDEF TİPLERİNE GÖRE PKK SALDIRILARI

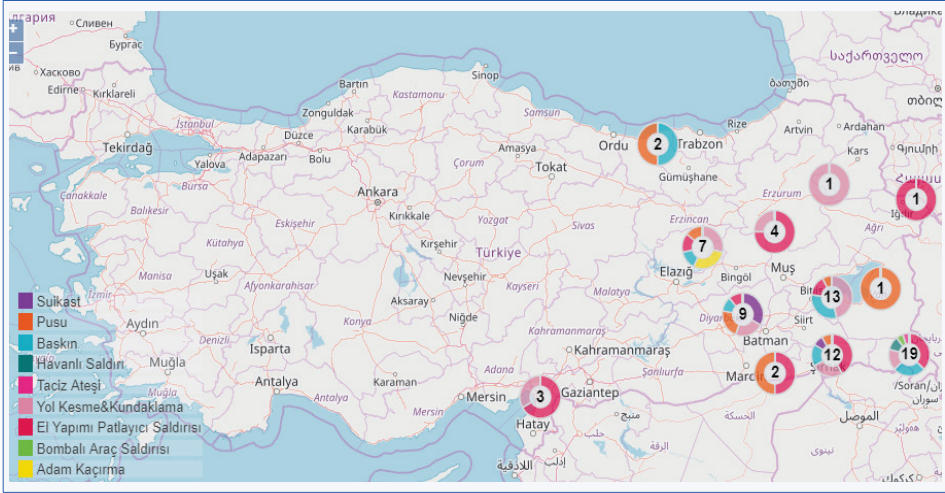
07.09.2015–01.11.2015 Arasında Saldırı Hedef Tipine Göre Saldırı Dağılımı

GRAFİK 22. SEÇİMLERDEN ÖNCEKİ DÖNEMDE PKK SALDIRILARINDA ŞEHİT, YARALANMA VE KAÇIRILMA DURUMU

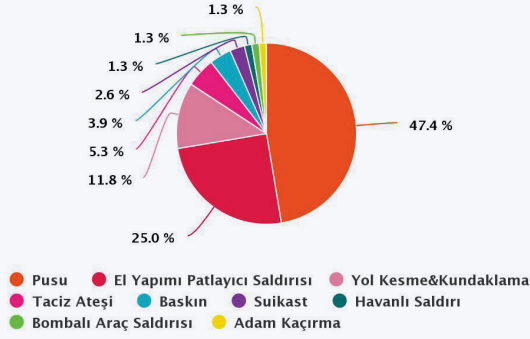
HARİTA 6. SEÇİM ÖNCESİ DÖNEME AİT PKK SALDIRILARI

Seçimlerden sonra 2 Kasım 2015-31 Ocak 2016 arasındaki üç aylık dönemde 74 saldırı gerçekleşmiştir. Saldırılarda 65 güvenlik görevlisi, 1 kamu görevlisi ve 9 sivil şehit olmuş, 153 güvenlik görevlisi ve 60 sivil yaralanmıştır. Bu dönemde 2 güvenlik görevlisi PKK tarafından kaçırılmıştır. Saldırıları Diyarbakır (Sur), Mardin (Nusaybin) ve Şırnak il merkezi, Cizre, Silopi ve İdil ilçe merkezlerinde yoğunlaşmış ve İstanbul'da da PKK saldırıları sıkça görülmüştür. Saldırıları kent merkezlerindeki çatışma alanlarında pusu, EYP, taciz ve baskın tarzı eylemlerle sürdürülürken kent çatışmalarındaki müşterek (askeri-polis) taktik birlikleri PKK'nın en fazla saldırı gerçekleştirdiği hedefler olmuştur.

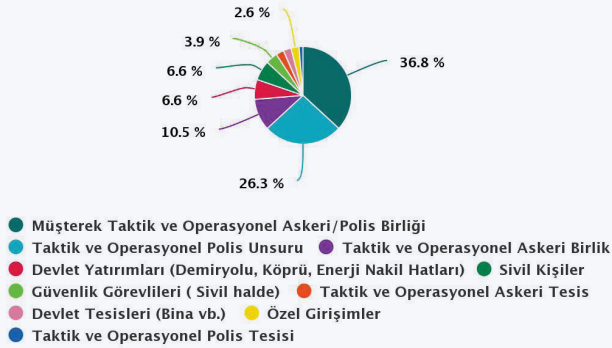
GRAFİK 23. SEÇİMLERDEN SONRAKİ DÖNEMDE TİPLERİNE GÖRE PKK SALDIRILARI

02.11.2015–31.01.2016 Arasında Saldırı Tipine Göre Saldırı Dağılımı

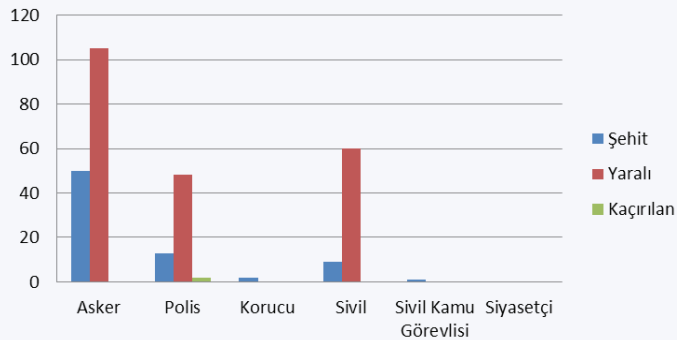

GRAFİK 24. SEÇİMLERDEN SONRAKİ DÖNEMDE HEDEF TİPLERİNE GÖRE PKK SALDIRILARI

02.11.2015–31.01.2016 Arasında Saldırı Hedef Tipine Göre Saldırı Dağılımı

GRAFİK 25. SEÇİMLERDEN SONRAKİ DÖNEMDE PKK SALDIRILARINDA ŞEHİT, YARALANMA VE KAÇIRILMA DURUMU

1 Kasım 2015 erken seçim sürecindeki PKK saldırı stratejisini bütünüyle örtütün seçim süreçlerindeki eylem stratejisine dayandırmak doğru olmaz. Zira PKK'nın Temmuz 2015'ten sonra başlattığı “Devrimci Halk Savaşı” stratejisi pratiği sürerken seçimlerin gerçekleştiği göz ardı edilmemelidir. PKK'nın eylemlerini şehir merkezlerine taşıma aşamasıyla örtüşen 1 Kasım seçimleri PKK için bir fırsata dönüşmüş ve bu süreçte PKK kent merkezlerinde YDG-H'li teröristlerden inisiyatifi alarak bunları organize edecek kırsal alanlardan Sur, Nusyabin ve Cizre gibi kent merkezlerine teröristler göndermiştir.⁴⁸

1 Kasım seçimlerinde AK Parti yüzde 49,5 ile tek başına hükümet kurmak için yeterli oy oranına ulaşmıştır. Seçmen siyaset, terör ve ekonomi açısından AK Parti'siz bir Türkiye'nin riskini görmüş ve buna göre oy kullanmıştır.⁴⁹ Siyasi istikrarın yeniden sağlanmasıyla hem toplumsal hem de ekonomik anlamda derin bir nefes alınmıştır. HDP'nin oy oranı yüzde 10,8'e düşmüş ve 55 milletvekiliyle üçüncü parti olarak Meclise girmiştir. HDP 7 Haziran öncesi ve sonrasında sürdürdüğü tutarsız siyaset yüzünden seçmen tarafından cezalandırılmıştır. HDP'nin PKK ile organik bağı koparamaması, doğuda bazı yerel yöneticilerin özerklik ilan etmeleri, hendek terörü sürecinin başlaması ve HDP'nin barış sözü vermesine rağmen bunlar karşısında pasif kalması seçmen nezdinde güvenilirliğini azaltmıştır. 7 Haziran'da HDP'ye emaneten oy veren muhafazakar Kürtler 1 Kasım'da AK Parti'ye dönmüştür.⁵⁰ HDP'nin seçim sonucuna yönelik tepkisi ise

48. Murat Yeşiltaş ve Necdet Özçelik, “PKK Terörünün Yeni Dinamikleri: Radikalleşme ve Şehir Çatışması”, *SETA Analiz*, (Nisan 2016).

49. Medaim Yanık, “Beş Ayda Oylarda Radikal Değişim Oldu”, *Star*, 2 Kasım 2015.

50. *2015'te Türkiye*, ed. Nebi Miş, Ufuk Ulutaş, Murat Yeşiltaş, Cem Duran Uzun, Sadık Ünay, Zafer Çelik ve İsmail Çağlar, (SETA, İstanbul: 2015).

seçimlerin adil bir ortamda gerçekleştirilmediğini iddia etmek olmuştur. Bu gerekçe ile YSK'ya itiraz talebinde bulunmuş ancak bu talep reddedilmiştir.

1 Kasım seçimleri AK Parti'nin kazanmasıyla istikrar ve güvenliğin yeniden tesis edilmesinin beklendiği bir süreci başlatmıştır. Ancak bu süreç örgütün güneydoğu illerinde başlattığı hendek savaşıyla yeni bir mücadeleye sahne olmuştur. Hükümet hendek mücadelesine etkin bir güvenlik politikasıyla başlamış, bir yandan da HDP'nin üzerine gitme politikası gütmüştür. Buna karşın HDP'nin siyasi stratejisinde bir değişiklik olmamıştır.⁵¹

1 Kasım 2015 erken seçim sürecinde seçimlerden sonraki PKK saldırıları seçim öncesindeki saldırılara oranla yüzde 3 düşüş göstermiş; saldırı türlerinde artış ya da düşüş gözlenmezken hedef tiplerinde yüzde 22 düşüş gerçekleşmiştir. PKK'lı Duran Kalkan PKK televizyonuna yaptığı açıklamada 1 Kasım 2015 seçim sonuçlarını örgütün tanımadığını söyleyerek hem PKK'nın seçim sonuna kadar aldığı eylemsizlik kararıyla çelişmiş hem de HDP ile PKK arasındaki iltisakı HDP'nin aldığı başarısız sonuca yaptığı itiraz üzerinden bir kez daha kabul etmiştir.⁵²

PKK'nın genel seçim süreçlerinde gerçekleştirdiği söylem paradigmaları yerel seçimlerdeki farklılaşsa da eylem esnekliği bakımından benzerlikler olduğu ifade edilmelidir. Yerel seçimlerde PKK'nın demokratik özerklik söylemini dillendiren DBP'nin özellikle 2015'teki iki genel seçim sürecinde söylemsel alandan örgütle birlikte eylem alanına geçtiği görülürken HDP'nin genel seçimlerde Türkiyelileşme iddiasıyla kamuoyunda bir etki yaratmaya çalıştığı gözlenmiş ancak zaman içinde HDP Şırnak Milletvekili Faysal Sarıyıldız gibi siyasi figürlerin de terör örgütünün eylem süreçlerinde yer aldığı bu dönemde anlaşılmıştır. Genel seçim süreçlerinde PKK'nın seçim sonrası dönemde şiddeti yaygın bir şekilde artırdığı ve istikrarlı bir şekilde devam ettirmeye çalıştığı da görülmüştür. Şüphesiz bu durum PKK'nın kent merkezlerinde başlattığı saldırı stratejisiyle ilgilidir ancak terör örgütünün genel seçimlerde yerel seçim süreçlerinde olmadığı kadar şiddeti artırması örgüte iltisaklı unsurların Türkiyelileşme iddiasının da gerçeği yansıtmadığı şeklinde yorumlanabilir. Genel seçim süreçlerindeki saldırılar başka bir açıdan ele alınırsa PKK'nın Türkiye Büyük Millet Meclisinde temsil edilen Kürt siyasi iradesine bir rezerv koyma stratejisi güttüğü de söylenebilir. Hatırlanacağı gibi HDP Muş Milletvekili Burcu Çelik Özcan ve Hakkari Milletvekili Abdullah Zeydan 7 Haziran 2015 seçimlerinden sonra PKK'yı öven, TSK ve güvenlik korucularını da tehdit eden açıklamalar yapmıştır.⁵³

51. Ali Aslan, "HDP için Hesap Verme Vakti", *Star Açık Görüş*, 7 Mayıs 2016.

52. "Kalkan: PKK için Geçerli Olan 7 Haziran Sonuçlarıdır", *Sendikaorg*, 3 Kasım 2015, <http://sendika62.org/2015/11/kalkan-pkk-icin-gecerli-olan-7-haziran-sonuclaridir-306240>, (Erişim tarihi: 18 Haziran 2018).

53. "HDP'li Vekilden Şok Tehdit", *Takvim*, 8 Haziran 2015; "HDP'li Vekil Abdullah Zeydan: PKK Sizi Tükürüğüyle Boğar", *Milliyet*, 26 Temmuz 2015.

REFERANDUMLAR

Ülkenin Anayasa'sındaki değişiklikleri oylayan referandumların PKK ve ona müzahir etnik temelli siyaset yapan siyasi partiler bakımından muhalif anlayışı kuvvetlendirmek ve meşrulaştırmak için bir araç olarak kullanıldığı görülmektedir. Referandum süreçleri PKK'nın saldırı stratejisinden ziyade örgüt destekçileriyle anayasal değişiklikler arasındaki ilişkiler bakımından önemlidir. PKK'nın 2010 referandumunu bir kitle destek ölçüm aracı olarak kullandığı, 2017 referandumunu ise Cumhurbaşkanı Recep Tayyip Erdoğan ve AK Parti hükümetine düşmanlığı pekiştirme hedefi üzerine inşa ettiği anlaşılmaktadır.

12 EYLÜL 2010 REFERANDUMU

2009 yerel seçimlerinden önce başlayıp seçimlerden sonra PKK'nın güvenlik güçlerinde KCK operasyonlarına gösterdiği tepki saldırılarıyla yavaş yavaş kapanmaya başlayan açılım süreci 12 Eylül 2010'daki Anayasa referandumundan önce yeniden gündeme geldi. BDP hükümetin Kürt sorunu konusunda somut adım atmaması ve KCK operasyonlarının devam etmesini gerekçe göstererek son anda referandumu boykot etme kararı aldı.⁵⁴ Referandumdan kısa süre sonra 31 Ekim 2010'da –daha sonra TAK (Kürdistan Özgürlük Şahinleri) tarafından üstlenilen– Taksim'de gerçekleştirilen canlı bomba eylemi ciddi bir kırılma yarattı.⁵⁵

54. "Demirtaş: BDP'liler Referandumu Boykot Edecek", *Hürriyet*, 10 Temmuz 2010.

55. "Taksim'de Bomba Patladı", NTV, 31 Ekim 2010.

AK Parti'li milletvekillerinin verdiği 27 maddelik Anayasa değişikliği teklifi önce Anayasa Komisyonunda görüşüldü ve kabul edildi. TBMM'deki oylamada AK Parti pakete destek verirken MHP muhalefet etti. CHP ve BDP ise Meclise girmedi. TBMM'de yapılan oylamada 72 ret oyuna karşılık 336 kabul oyu alan Anayasa değişikliği teklifi 11. Cumhurbaşkanı Abdullah Gül'ün onayına sunuldu. Cumhurbaşkanı Gül 12 Mayıs 2010'da değişiklik paketini halkoyuna sundu ve halk oylaması 12 Eylül 2010 Pazar günü gerçekleştirildi. Mecliste temsil edilme-yen partilerden Saadet Partisi ve BBP ise pakete destek vereceklerini açıkladılar.⁵⁶

Genel olarak yargıdaki düzenlemeleri içeren Anayasa değişikliği referandum sürecinde PKK 13 Ağustos 2010'ta bazı taleplerde bulunarak referandum sürecinde eylemsizlik kararı aldığını açıkladı.⁵⁷ PKK açıklamasında "1 Haziran'dan bu yana aktif savunma pozisyonunda olan güçlerimizi pasif savunma pozisyonuna çektiğimizi kamuoyuna resmen ilan ediyoruz" ifadesini kullanarak 13 Ağustos-20 Eylül arasında örgütün herhangi bir eylem yapmayacağını duyurdu. PKK'nın diğer seçim süreçlerinde olduğu gibi eylemsizlik kararını seçimlerden bir müddet önce alması, bir müddet eylemsizlik kararını yenilemesi ve eylemsizlik durumunu "savunma hakkı" şartına bağlaması ise saldırı için bir kez daha açık kapı bıraktı. PKK taleplerini ise güvenlik güçlerinin operasyonlarını durdurması, örgütün gizli sivil yapılanması Kürdistan Topluluklar Birliği Türkiye Meclisi (KCK/TM) operasyonunda tutuklananlar ile Irak'ın kuzeyindeki kamplardan gelen PKK'lıların serbest bırakılması, Abdullah Öcalan ile müzakere sürecinin başlatılması ve yüzde 10 olan seçim barajının düşürülmesi şeklinde sıraladı.

12 Eylül 2010 genel seçimlerinden önceki ve sonraki üç aylık dönemleri kapsayan 14 Haziran-12 Aralık 2010 arasındaki altı aylık süreçteki PKK saldırı eğri-si Grafik 26'da gösterilmiştir. PKK bu süreçte 18 saldırı gerçekleştirmiştir. Terör örgütünün seçimlerden önceki süreçte azalan bir saldırı eğilimi gözlemlenirken seçimlerden sonra ise saldırılarında bir devamlılık görülmüştür.

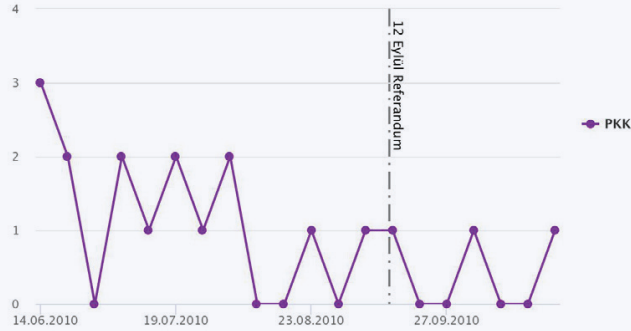
Referandumdan önce 14 Haziran-12 Eylül 2010 arasındaki üç aylık dönemde 15 saldırı yapılmıştır. Saldırılarda 37 güvenlik görevlisi ve 1 sivil şehit olmuş, 46 güvenlik görevlisi ve 5 sivil yaralanmıştır. Saldırılar Hakkari, Siirt ve Şırnak kırsal-ları ile Hatay (İskenderun) ve İstanbul'da kent merkezlerinde görülmüştür. Kırsal alandaki saldırılar taktik ve askeri birliklere baskın, EYP ve taciz şeklinde meydana gelirken kent merkezlerinde polis merkezlerini, sivilleri ve askeri tesisleri hedef almak suretiyle gerçekleşmiştir.

56. "Referandumda Saflar Netleşiyor", *Milliyet*, 12 Temmuz 2010.

57. "PKK 38 Günlük Ateşkes İlan Etti", *Milliyet*, 13 Ağustos 2010.

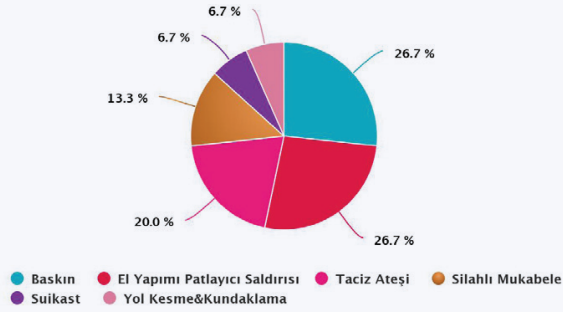
GRAFİK 26. REFERANDUM SÜRECİNDEKİ PKK SALDIRI EĞRİSİ

14.06.2010–12.12.2010 Arasında PKK Saldırı Eğrisi

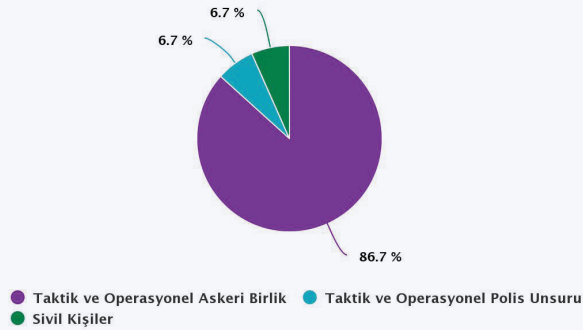
GRAFİK 27. REFERANDUMDAN ÖNCEKİ DÖNEMDE TİPLERİNE GÖRE PKK SALDIRILARI

14.06.2010–12.09.2010 Arasında Saldırı Tipine Göre Saldırı Dağılımı

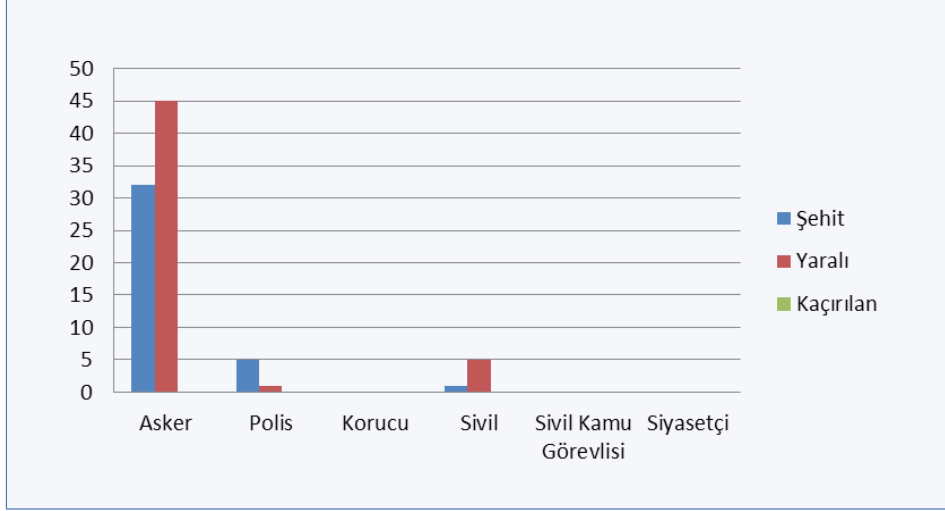

GRAFİK 28. REFERANDUMDAN ÖNCEKİ DÖNEMDE HEDEF TİPLERİNE GÖRE PKK SALDIRILARI

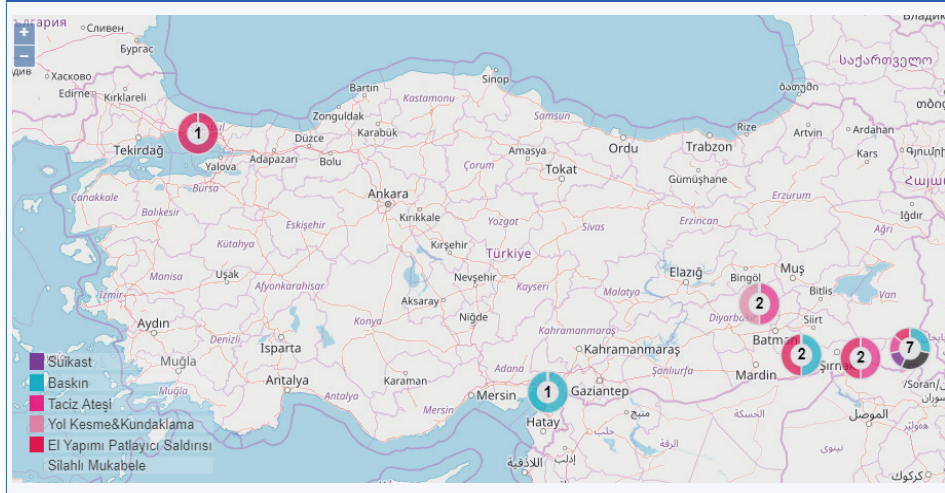
14.06.2010–12.09.2010 Arasında Saldırı Hedef Tipine Göre Saldırı Dağılımı

GRAFİK 29. REFERANDUMDAN ÖNCEKİ DÖNEMDE PKK SALDIRILARINDA ŞEHİT, YARALANMA VE KAÇIRILMA DURUMU

HARİTA 8. REFERANDUM ÖNCESİ DÖNEME AİT PKK SALDIRILARI

PKK'nın ilan ettiği eylemsizlik kararına uymadığı 28 Ağustos 2010'da Van'ın Başkale ilçesi kırsalındaki EYP saldırısıyla bir kez daha görülmüştür.⁵⁸ PKK'nın HDP'nin aldığı referandumu boykot kararına uyup sandığa gitmeyen sınırlı sayıda HDP seçmenin tavrını tüm Kürtlere tahvil edip "Halkın bu referandumda anayasayı değil, demokratik özerklik çözümünü onaylamıştır"⁵⁹ çıkarımı oldukça dikkat çekicidir. Aynı açıklamada PKK "Bizim hareket olarak, demokratik bir bi-

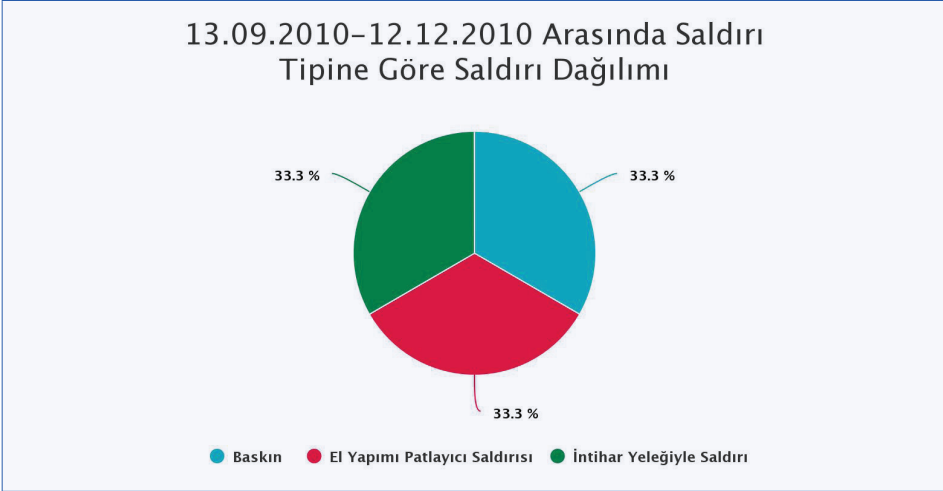
58. "PKK'lılar İlan Ettikleri Ateşkese Uymadı", *Takvim*, 28 Ağustos 2010.

59. "PKK: Referandum Kürtlerin Gücünü Gösterdi", *Bianet*, 13 Eylül 2010, <https://m.bianet.org/bianet/siyaset/124759-pkk-referandum-kurtlerin-gucunu-gosterdi>, (Erişim tarihi: 18 Haziran 2018).

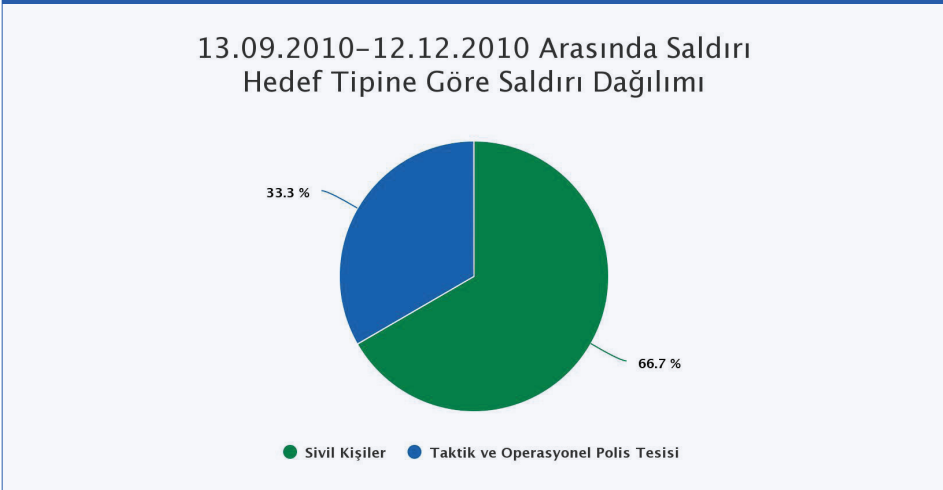
çimde halkın gerçek iradesinin açığa çıkması için üstümüze düşen sorumluluğun gereğini yerine getirdiğimiz açıktır. Ancak buna karşı AKP hükümeti ve Türk devleti, kendileri istemesine rağmen eylemsizlik sürecini görmezden gelmiş, yeri geldiğinde bu süreçten faydalanmış ama operasyonlarını durdurmamış ve çatışmalı sürecin devam etmesini esas almıştır” diyerek saldırıları yeniden başlatacağının sinyallerini vermiştir.

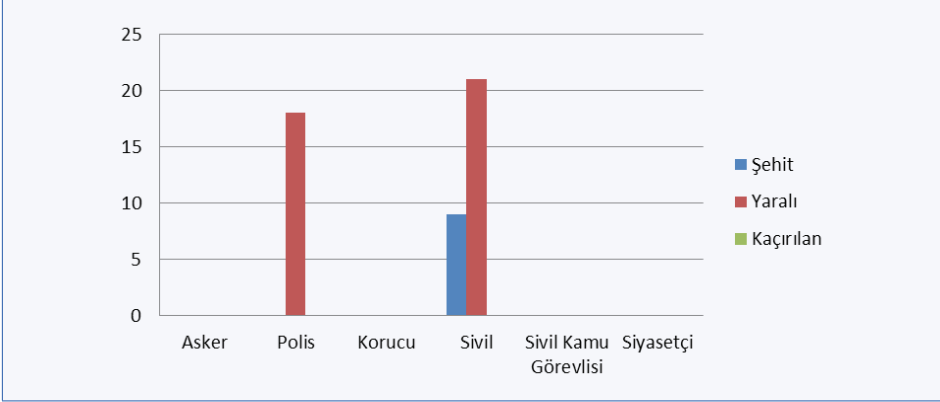
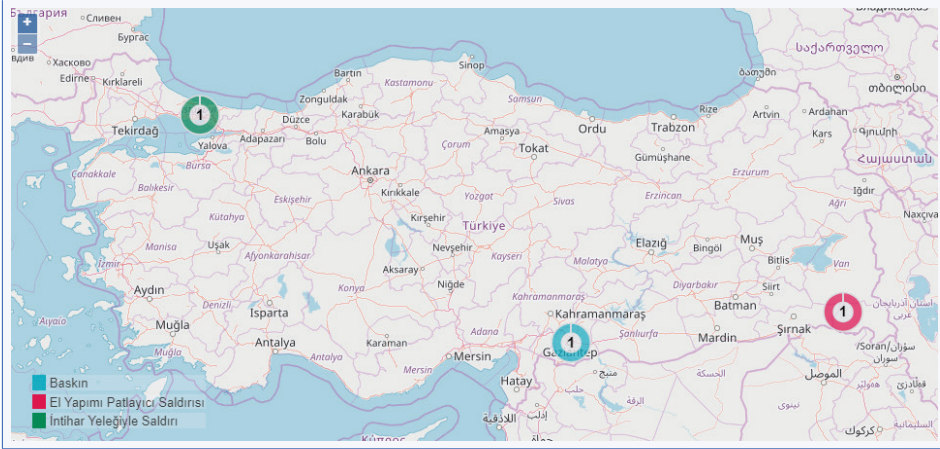
Referandumdan sonra 13 Eylül-12 Aralık 2010 arasındaki üç aylık dönemde 3 saldırı düzenlenmiştir. Saldırılarda 9 sivil şehit olmuş, 18 güvenlik görevlisi ve 21 sivil yaralanmıştır. Saldırılar İstanbul, Gaziantep ve Hakkari’de gerçekleştirilmiştir. İntihar saldırısı ve EYP şeklinde yapılan saldırılar büyük ölçüde sivil hedef almıştır.

GRAFİK 30. REFERANDUMDAN SONRAKİ DÖNEMDE TİPLERİNE GÖRE PKK SALDIRILARI

GRAFİK 31. REFERANDUMDAN SONRAKİ DÖNEMDE HEDEF TİPLERİNE GÖRE PKK SALDIRILARI

GRAFİK 32. REFERANDUMDAN SONRAKİ DÖNEMDE PKK SALDIRILARINDA ŞEHİT, YARALANMA VE KAÇIRILMA DURUMU**HARİTA 9. REFERANDUM SONRASI DÖNEME AİT PKK SALDIRILARI**

12 Eylül 2010 referandum süreci sonrasındaki PKK saldırıları seçim öncesindeki saldırılara oranla yüzde 80 düşüş göstermiştir. Saldırı türlerinde yüzde 50, hedef tiplerinde de yüzde 33 düşüş gözlemlenmiştir. Bu süreçte PKK'nın ve HDP'nin boykot çağrılarında Kürt seçmenin yüzde 32'sinin uyduğu ifade edilmiştir.⁶⁰ PKK'nın referandum sürecinde geleneksel eylem paradigmalarına bağlı olarak hareket ettiği ve öncelikle sivil ve daha az korunmasız güvenlik güçlerine saldırı düzenlendiği görülmektedir.

16 NİSAN 2017 REFERANDUMU

15 Temmuz 2016'da gerçekleştirilen FETÖ'cü darbe girişimi Türkiye'de hükümet sisteminin değişmesinde önemli bir dönüm noktası olmuştur. Darbe gi-

60. Ahmet Alış, "Dersimiz Boykot: Kürtler, Referandum ve Bölge Üzerine Notlar", *Birikim*, 17 Eylül 2010.

rişimi sonrası FETÖ ile etkin ve hızlı bir mücadele süreci yürütebilmek adına olağanüstü hal ilan edilmiş ve devletin tüm kurumları bu örgütten arındırılmaya başlanmıştır. FETÖ ile eş zamanlı olarak PKK ve DEAŞ ile de kapsamlı mücadele devam etmiştir. Halk tarafından seçilmiş cumhurbaşkanının meşruiyeti ile yetkilerinin çakışması halihazırda sorun teşkil eden parlamenter sistemin iyice tıkanmasına sebep olmuştur. Türkiye olağanüstü bir süreçten geçerken yaşanan sistem tıkanıklığı devlet açısından bir beka sorunu yaratmış ve bu sorunun çözülmesi daha elzem hale gelmiştir. MHP siyaseten kendine düşeni yaparak hükümete sistem değişikliği konusunda destek vermiştir. CHP ve HDP'nin katılmayı reddettiği bir anayasa taslağı hazırlık süreci yaşanmış ve bu sürecin sonucunda Aralık 2016'da taslak Meclisten geçerek Cumhurbaşkanlığı hükümet sistemi için referandum oylaması yapılması kararı alınmıştır. Türkiye 16 Nisan referandumuna yeni sisteme yönelik tartışmalar ve terör örgütleriyle mücadele gündemleriyle gitmiştir.

Referanduma giden süreç siyasi partiler bağlamında önemli birtakım değişikliklere sahne olmuştur. AK Parti ile MHP Cumhurbaşkanlığı hükümet sistemi ve devletin bekası konusunda amaç ve söylem birliği inşa etmişlerdir. HDP ise dokunulmazlıkların kalkmasıyla beraber Kasım 2016'da tutuklanan eş genel başkanları ve milletvekillerinin yokluğunda çok fazla siyasi varlık gösterememiştir. Bu boşluğu CHP doldurmuş ve hem hükümeti terörle mücadele konusunda desteklememiş hem de kurduğu söylem açısından HDP çizgisine kaymıştır.⁶¹ Referandum kampanyası bazında AK Parti ile MHP “evet” için çalışmışlar; CHP, HDP ve MHP'den ayrılan muhalifler “hayır” kampanyasında birleşmişlerdir. “Hayır” kampanyası genel olarak rejim değişikliği ve tek adam yönetimi argümanları etrafında şekillenmiştir. CHP bunun yanında 15 Temmuz darbe girişimine yönelik “kontrollü darbe” söylemine de başvurmuştur.⁶² HDP ise her ne kadar etkin siyasi varlık gösteremese de referandum kampanyasını bir varoluş mücadelesine çevirmekten geri durmamıştır.⁶³ Sistem değişikliği yapıldığı takdirde baskının artacağı, tek adam yönetiminin pekişeceği,⁶⁴ HDP'lilerin tutuklanarak partinin tartışma ortamının dışına itildiği ve referandumdan ancak “hayır” çıkarsa Erdoğan'ın dur-

61. Fahrettin Altun, “Referandum Süreci ve Terör Saldırıları”, *Sabah*, 4 Ocak 2017.

62. “Kılıçdaroğlu: 15 Temmuz Kontrollü Darbe Girişimidir”, BBC Türkçe, 3 Nisan 2017.

63. Hazal Duran, “HDP Referandumda Ne Yapacak?”, *Sabah Perspektif*, 18 Mart 2017.

64. “İdris Baluken: ‘Ver Genel Başkanlık Koltuğunu, Al Başkanlık Koltuğunu’ Pazarlığı”, HDP, <https://www.hdp.org.tr/guncel/haberler/idris-baluken-ver-genel-baskanlik-koltugunu-al-baskanlik-koltugunu-pazarligi/9095>, (Erişim tarihi: 20 Kasım 2017).

durulabileceğini savunan bir referandum söylemi benimsemiştir.⁶⁵ HDP referandum kampanyasını hem ülkede hem de yurt dışında yürütmüştür. Hükümet yetkililerinin konuşmasına izin vermeyerek diplomatik kriz yaratan Almanya ve Hollanda HDP'ye izin vererek referandum kampanyasını desteklemiştir. Öte yandan PKK referandumda “hayır” oyu kullanılmasına yönelik çağrıda bulunmuştur.⁶⁶ HDP ise kampanya kapsamında yaptığı etkinliklerde PKK'ya yönelik sembol ve fotoğrafları kullanarak terör örgütüyle bağıını koparmadığını göstermiştir.⁶⁷

16 Nisan'da gerçekleştirilen referandumdan yüzde 51,4 “evet” ve yüzde 48,6 “hayır” oyu çıkmasıyla Cumhurbaşkanlığı hükümet sistemine geçiş kabul edilmiştir. Bundan sonraki süreç yeni sisteme geçiş ve devletin yeniden yapılandırılması hususunda ortaya konacak uyum yasalarını içerecektir. Partiler için ise referandum sonrası oluşan yeni siyasi dinamikleri 2019 için bir yol haritasına dönüştürecekleri kritik bir süreç başlamıştır. Referandum sonrası ilk önemli gündem YSK tarafından mühürsüz oy pusulalarının da geçerli kabul edilmesi olmuştur. YSK'ya yapılan itirazların reddedilmesi üzerine mühürsüz oy pusulası CHP ve HDP tarafından seçimlerin meşruiyetine gölge düşürmek adına bir propaganda aracı haline getirilmiştir. “Evet” ve “hayır” oylarının birbirine bu kadar yakın olması CHP başta olmak üzere “hayır” oyu verenleri 2019 seçimlerine giderken Erdoğan ve AK Parti karşıtı bir blok ihtimaliyle umutlandırmıştır.

HDP'nin referandum sonuçlarına yönelik ilk açıklaması Selahattin Demirtaş'tan gelmiştir. Demirtaş “Herkes bilmeli ki, demokrasi ortak paydasında önümüzdeki dönem yeni ittifak olasılıkları şekillenebilir” diyerek HDP'nin 2019 için ittifaklara açık olduğu mesajını vermiştir.⁶⁸ Referandum sonuçları Kürt seçmen açısından okunduğunda ise doğu ve güneydoğuda nispeten yüksek oranda “evet” oyunun çıkmasıyla HDP'nin referandum öncesi güttüğü siyasetin Kürt seçmeninde beklenen etkiyi yaratmadığı anlaşılmaktadır. Kürt seçmenin MHP ile iş birliğine rağmen AK Parti'ye teveccüh göstermesine sebep olarak iktidar partisinin Kürt sorununu çözeceğine inanması gösterilmiştir. HDP bundan sonraki süreçte odağını tutuklu milletvekillerine çevirmiştir.⁶⁹ Parti üyeliği düşürülen Figen Yüksekdağ'ın yerine yeni bir eş genel başkan seçilmesi için Olağanüstü Kurultay gerçekleştirilmiş ve Serpil Kemalbay eş başkan olmuştur. Parti meclisinin de önemli

65. “Bilgen: ‘Hayır’ Diyerek Erdoğan’ı Demokratik Bir Biçimde Durdurabilmek Mümkün ve Zorunludur”, HDP, 22 Ocak 2017, <http://www.hdp.org.tr/tr/guncel/haberler/bilgen-hayir-diyecek-erdogani-demokratik-bir-bicimde-durdurabilmek-mumkun-ve-zorunludur/9849>, (Erişim tarihi: 27 Kasım 2017).

66. “PKK Referandum için ‘Hayır’ Çağrısı Yaptı”, *Sabah*, 26 Ocak 2017.

67. “HDP'den PKK'lı Teröristlerin Fotoğraflarıyla Anayasa Kampanyası”, *Yeni Şafak*, 30 Ocak 2017.

68. Selahattin Demirtaş'tan Referandum Mesajı, CNN Türk, 5 Mayıs 2017.

69. “Bu Sonucu Kürtler Kazandı”, *Aljazeera Turk*, 17 Nisan 2017.

bir kısmı değiştirilmiştir. Bu değişiklikler HDP siyasetine bir yenilik getirmemiş, parti mevcut söylemini devam ettirmiştir.⁷⁰

16 Nisan 2017 referandumundan önceki ve sonraki üç aylık dönemleri kapsayan 16 Ocak-16 Temmuz 2017 arasındaki altı aylık süreçteki PKK saldırı eğrisi Grafik 33'te gösterilmiştir. PKK bu süreçte 86 saldırı gerçekleştirmiştir. Terör örgütünün referandum sürecinin başından itibaren sürekli artan bir saldırı eğilimi gösterdiği gözlemlenmiş, referandum sürecinin sonlarına doğru ise PKK saldırılarında keskin bir azalma görülmüştür.

Referandumdan önce 16 Ocak-16 Nisan 2017 arasındaki üç aylık dönemde 16 saldırı gerçekleşmiştir. Saldırılarda 15 güvenlik görevlisi ve 4 sivil şehit olmuş, 20 güvenlik görevlisi ve 24 sivil yaralanmıştır. Saldırıları Şırnak, Siirt, Diyarbakır, Bingöl, Hakkari ve Van kırsallarının yanı sıra Adana, Mersin ve İzmir gibi kent merkezlerinde de meydana gelmiştir. EYP şeklinde yaygınlaşan saldırılar taktik hareket operasyon birliklerini hedef alırken bomba yüklü araçlarla yapılan saldırı da sivillere yönelik gerçekleştirilmiştir.

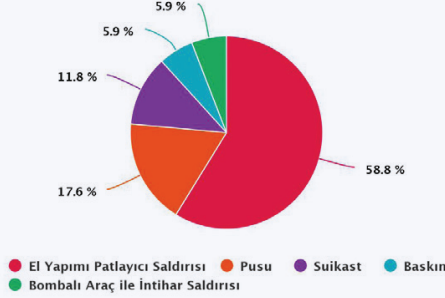
2017 PKK ile mücadele bakımından Türkiye için bir dönüm noktasıdır. Geçmişteki uygulamaların aksine güvenlik güçleri PKK'ya karşı farklı alanlarda eş zamanlı ve aralıksız bir şekilde operasyon düzenlemiştir. Türkiye'nin uygulamaya koyduğu sürekli operasyon inisiyatifi referandum süreçleriyle de örtüşmüştür. PKK saldırılarının da referandum süreçlerine dönük değil yaygın operasyon inisiyatifine karşı olduğu anlaşılmaktadır. Eylemlerin hedefleri ve yöntemleri de referandum sürecini doğrudan etkileyecek nitelik taşımamaktadır. AK Parti'li yerel siyasetçilere karşı düzenlenen saldırılar baskı ve korkutma

70. Nebi Miş vd., "2017'de Siyaset", 2017'de Türkiye, (SETA, İstanbul: 2017).

maksadı taşısa da bu yöntem ve hedef türünün referandum sürecinde sınırlı olduğu görülmektedir.

GRAFİK 34. REFERANDUMDAN ÖNCEKİ DÖNEMDE TİPLERİNE GÖRE PKK SALDIRILARI

16.01.2017-16.04.2017 Arasında Saldırı
Tipine Göre Saldırı Dağılımı

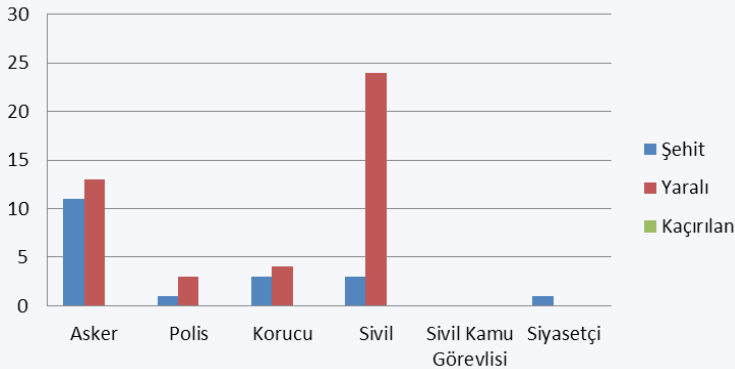

GRAFİK 35. REFERANDUMDAN ÖNCEKİ DÖNEMDE HEDEF TİPLERİNE GÖRE PKK SALDIRILARI

16.01.2017-16.04.2017 Arasında Saldırı
Hedef Tipine Göre Saldırı Dağılımı

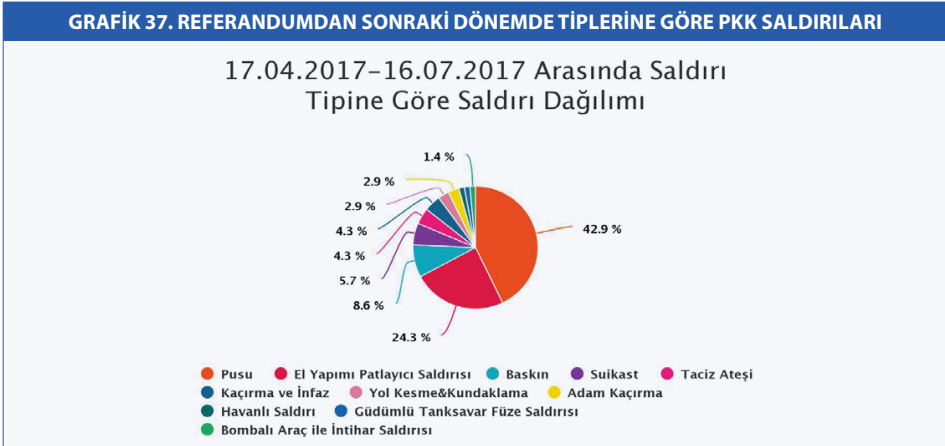

GRAFİK 36. REFERANDUM ÖNCESİ DÖNEMDE PKK SALDIRILARINDA ŞEHİT, YARALANMA VE KAÇIRILMA DURUMU

Referandumdan sonra 17 Nisan-17 Temmuz 2017 arasındaki üç aylık dönemde 70 saldırı gerçekleşmiştir. Saldırılarda 54 güvenlik görevlisi ve 4 sivil şehit olmuş, 116 güvenlik görevlisi yaralanmıştır. 1 kamu görevlisi PKK tarafından kaçırılmıştır. Saldırıları Şırnak (Beytüşşebap), Diyarbakır (Lice, Kulp), Bingöl, Hakkari, Van, Kars, Trabzon ve Osmaniye kırsallarında meydana gelmiştir. Pusu ve EYP şeklinde yaygınlaşan saldırılar taktik hareket birliklerini hedef almıştır. Bu saldırıların PKK'nın referandum süreçlerindeki stratejisinin bir ürünü olduğunu ifade etmek için yeterli bulguya ulaşılamamıştır.

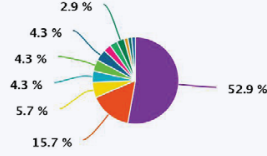

2017 referandum sürecinden sonraki PKK saldırıları referandum öncesindeki saldırılara oranla yüzde 338 artış göstermiştir. Saldırı türlerindeki artış yüzde 80, hedef tiplerindeki artış ise yüzde 17 olarak gözlemlenmiştir. Bu süreçte terör örgütünün Kürt seçmeni referanduma gitmemesi konusunda sıklıkla tehdit ettiği görülmüştür.⁷¹

71. "Cemil Bayık'tan Referandum Tehdidi", NTV, 24 Mart 2017.

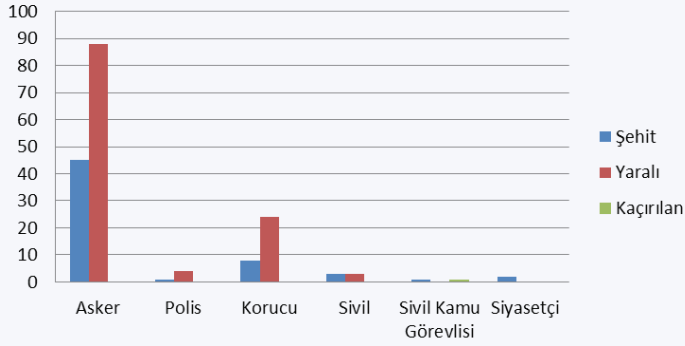
GRAFİK 38. REFERANDUMDAN SONRAKİ DÖNEMDE HEDEF TİPLERİNE GÖRE PKK SALDIRILARI

17.04.2017-16.07.2017 Arasında Saldırı
Hedef Tipine Göre Saldırı Dağılımı

- Taktik ve Operasyonel Askeri Birlik
- Taktik ve Operasyonel Askeri Tesis
- Özel Girişimler
- Taktik ve Operasyonel Polis Unsuru
- Güvenlik Görevlileri (Sivil halde)
- Politik Kişiler (Siyasetçi, diplomat, vb.)
- Taktik ve Operasyonel Güvenlik Korucusu Birliği
- Devlet Görevlileri
- Sivil Kişiler
- Döner Kanatlı Hava Aracı
- Müşterek Taktik ve Operasyonel Askeri/Polis Birliği
- Taktik ve Operasyonel Polis Tesisi

GRAFİK 39. REFERANDUMDAN SONRAKİ DÖNEMDE PKK SALDIRILARINDA ŞEHİT, YARALANMA VE KAÇIRILMA DURUMU

HARİTA 11. REFERANDUM SONRASI DÖNEME AİT PKK SALDIRILARI

PKK'nın referandumlarda eylemden ziyade söylemsel boyutta bir strateji izlediği görülmektedir. Terör örgütü "demokratik özerklik" söylemi üzerinden 2010 referandumunu boykot çağrısında bulunmuş ve referandum sonucuna göre örgütün kamusal alandaki desteğini ölçmeye çalışmıştır. Cumhurbaşkanlığı hükümet sistemine geçişin onaylandığı 2017 referandum sürecinde ise PKK saldırılarının seçmen tercihleri üzerinde doğrudan etki ettiği söylenemez. Terör örgütünün yerel seçimlerde kuvvetlenen seçim süreçlerine müdahale stratejisi göreceli olarak sırasıyla genel seçimler ve referandumlarda zayıflamaktadır.

CUMHURBAŞKANI SEÇİMİ

PKK'ya müzahir siyasi partilerin gösterdiği cumhurbaşkanı adayının temel olarak terör örgütünün demokratik özerklik hedefini de savunması örgütün cumhurbaşkanlığı seçim süreçlerini yerelleşme ve Türkiyelileşme arasında bir ayıraç şeklinde kullandığını göstermektedir. Türkiye Cumhuriyeti'nin birliği ve beraberliğini muhafaza etmek için cumhurbaşkanlığına aday olan bir siyasetçinin terör örgütünün ayrılıkçı ideolojisini savunması cumhurbaşkanlığı seçimlerini PKK için daha kritik hale getirmektedir. PKK'nın cumhurbaşkanlığı seçim süreçlerindeki eylemleri ayrıştırıcı söylemleri destekleyecek şekilde toplum içindeki bölünmeleri hedef almaktadır. Cumhurbaşkanlığı seçim süreçleri Türkiye genelindeki toplumun ayrıştırılması noktasında eylem ile söylem etkinliğinin en yoğun kullanıldığı seçim süreci olarak görülmektedir. PKK ve kendisine müzahir siyasi partinin işaret ettiği cumhurbaşkanı adayının şahsında geliştirilen mağduriyet ve diğer adaylardan en az birine karşı oluşturulan nefret diline dayanan söylemsel ayrıştırma stratejisi terör örgütünün eylemleriyle de desteklenmektedir.

10 AĞUSTOS 2014 CUMHURBAŞKANLIĞI SEÇİMİ

2007'de yaşanan "367 krizi" sonrasında yapılan Anayasa değişikliğiyle cumhurbaşkanının doğrudan halk tarafından seçilmesi kararlaştırılmıştı. Halk tarafından seçilecek ilk cumhurbaşkanını belirleyecek olması 10 Ağustos seçimlerine ayrı bir önem ve anlam katıyordu. 2013'te yaşanan Gezi Parkı Şiddet Eylemleri, 17-25 Aralık operasyonları, Çözüm Süreci ve 30 Mart yerel seçimleri 10 Ağustos'ta yapılacak

cumhurbaşkanlığı seçimlerine giden süreçte en temel tartışma konularıydı. Ancak AK Parti'nin 30 Mart yerel seçimlerinde sandıktan birinci parti olarak çıkması hem parti üzerinde sürdürülen spekülasyonları boşa çıkardı hem de cumhurbaşkanlığı seçimlerinin ne şekilde sonuçlanacağına dair bir öngörü oluşturdu.⁷² Yerel seçimlerden güçlü bir şekilde çıkan AK Parti cumhurbaşkanı adayı olarak Başbakan Recep Tayyip Erdoğan'ı gösterdi. Yerel seçimlerin kaybedenleri şeklinde değerlendirilen CHP ve MHP ise Ekmeleddin İhsanoğlu'nu "çatı aday" olarak belirlediklerini kamuoyuna duyurdu. 30 Mart'taki seçimlerden istediğini alan HDP⁷³ ise eş genel başkan Selahattin Demirtaş'ı cumhurbaşkanı adayı olarak tanıttı.

Adayların belirlenmesinden sonra seçim kampanyaları şekillenmeye başladı. AK Parti'nin cumhurbaşkanı adayı Erdoğan yerel seçimlerden aldığı destekle rahat bir kampanya dönemi geçirdi. Buna karşın CHP ve MHP'nin çatı aday formülü parti tabanlarında memnuniyetsizlik yarattı ve her iki parti için de zor bir kampanya süreci yaşandı. Öte yandan batıda Türkiyelileşme, Doğu ve Güneydoğu Anadolu bölgelerinde geleneksel milliyetçi söylemi kullanan HDP ise seçim kampanyalarında ikili bir dili tercih etti. Bu bağlamda HDP'nin adayı Demirtaş seçim vizyonunu içeren "Yeni Yaşam Çağrısı" belgesinde Türkiye'nin çok kültürlü yapısına vurgu yaparak toplumun bütün kesimlerine ulaşmaya çalıştı.⁷⁴ Ancak HDP ve adayı Demirtaş 30 Mart yerel seçimleri öncesinde olduğu gibi demokratik özerklik iddialarını sürdürdükleri için toplumun genelinde kabul görmedi. Ayrıca seçim sürecinde terör örgütü PKK tarafından gerçekleştirilen eylemler (Lice'deki çocuk kaçırma olayı vb.) karşısında örgüte karşı net bir tavır ortaya konmaması adaylık sürecinde öne çıkarılmaya çalışılan Türkiyelileşme politikasının sorgulanmasına neden oldu.

10 Ağustos'ta gerçekleştirilen cumhurbaşkanlığı seçimlerinin kazananı yüzde 51,79 oy oranıyla Recep Tayyip Erdoğan olurken CHP ve MHP'nin çatı adayı Ekmeleddin İhsanoğlu yüzde 38,44'te kaldı. Öte yandan HDP'nin adayı Selahattin Demirtaş ise yüzde 9,76 oranında oy aldı. Demirtaş'ın oy oranı kamuoyunda HDP'nin Türkiyelileşme projesinin kısmen de olsa karşılık bulduğu şeklinde yorumlandı. Demirtaş seçim sonrası yaptığı açıklamada aldığı oy oranının çok önemli olduğunu ve gelecek açısından kendilerini heyecanlandığını ifa-

72. 2014'te Türkiye.

73. 30 Mart yerel seçimlerine iki ayrı parti olarak giren BDP ve HDP 22 Haziran 2014'te gerçekleştirilen Halkların Demokratik Kongresi'nde alınan kararla HDP çatısı altında birleşerek siyasi hayatına tek bir parti olarak devam etmeye karar verdi.

74. "Demirtaş'tan 'Yeni Yaşam' Çağrısı", *Sabah*, 15 Temmuz 2014.

de etti.⁷⁵ Seçimleri izleyen süreçte HDP ve Demirtaş cephesi cumhurbaşkanlığı seçimlerinde aldıkları oy oranını Çözüm Süreci'nde "pazarlık payını artırmak" için bir araç olarak kullanmaya çalıştı.⁷⁶ Ancak bölgede yaşanan sıkıntılar karşısında sorumluluk alınmaması ve gerçek anlamda çözümden yana olunmaması bu tür girişimleri sonuçsuz bıraktı.

Cumhurbaşkanlığı seçimlerinin ardından HDP kanadının yakaladığı motivasyon Çözüm Süreci'nin farklı bir noktaya evrilmesine neden oldu. HDP, Demirtaş'ın aldığı oy oranını doğu ve güneydoğuda koz olarak kullanmaya çalışınca süreç tıkan-
dı. Bu dönemde DEAŞ'ın Kobani'yi kuşatması ise Türkiye'de yeni olayların ortaya çıkmasına neden oldu. Kobani'de yaşanan olaylar üzerine HDP ve KCK "süresiz eylem çağrısı" ile bölgedeki halkı sokağa davet etti.⁷⁷ Bu çağrının ardından 6-8 Ekim 2014'te 36 ilde meydana gelen sokak olaylarında şehit edilen iki polis dahil 50 kişi yaşamını yitirdi.⁷⁸ Çözüm Süreci ile birlikte bölgede bir süredir devam eden sükunet ve huzurun bozulması üzerine birçok ilde sokağa çıkma yasağı ilan edildi. Yaşanan tüm bu gelişmelerde HDP'nin etkili bir siyaset üretmemesi ve sokağa teslim olması 2014'te inşa etmeye çalıştığı Türkiyelileşme söylemini boşa çıkardı.⁷⁹ Ayrıca bu süreçte terör örgütü PKK'nın silah bırakmaya yanaşmaması ve bu olay karşısında HDP'nin bir kez daha Türkiye safında pozisyon alamaması partinin yakaladığı ivmenin daha da azalmasına neden oldu.

10 Ağustos 2014 Cumhurbaşkanlığı seçimlerinden önceki üç aylık dönem 30 Mart 2014 seçimlerinin sonrasındaki üç aylık dönem ile 7 hafta çakıştığından 10 Ağustos 2014 Cumhurbaşkanlığı seçimlerinden önceki dönem üç ay olarak değil beş hafta şeklinde hesaplanmıştır. Dolayısıyla 10 Ağustos 2014 Cumhurbaşkanlığı seçim sürecindeki PKK saldırıları 30 Haziran-9 Kasım 2014 arasındaki dört ay bir haftalık süreyi kapsamaktadır. 10 Ağustos 2014 Cumhurbaşkanlığı seçiminden önceki bir ay bir hafta ile seçimlerden sonraki üç aylık dönemi kapsayan 30 Haziran-9 Kasım 2014 arasındaki dört ay bir haftalık süreçteki PKK saldırı eğrisi Grafik 40'ta gösterilmiştir. PKK bu süreçte 38 saldırı gerçekleştirmiştir. Terör örgütünün diğer seçimlerde olduğu gibi cumhurbaşkanlığı seçim sürecinde de önce eylemsizlik, sonrasında da hızla artan bir saldırı eğilimi içine girdiği görülmüştür.

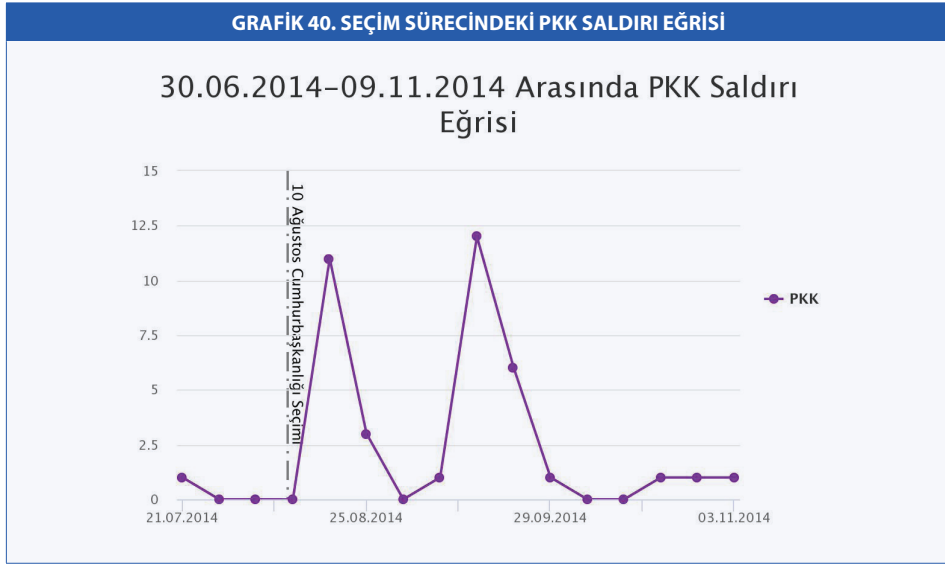
75. "Selahattin Demirtaş'tan İlk Açıklama", *Habertürk*, 10 Ağustos 2014.

76. *2014'te Türkiye*.

77. "HDP'den 'Sokağa Çıkın' Çağrısı", *CNN Türk*, 6 Ekim 2014.

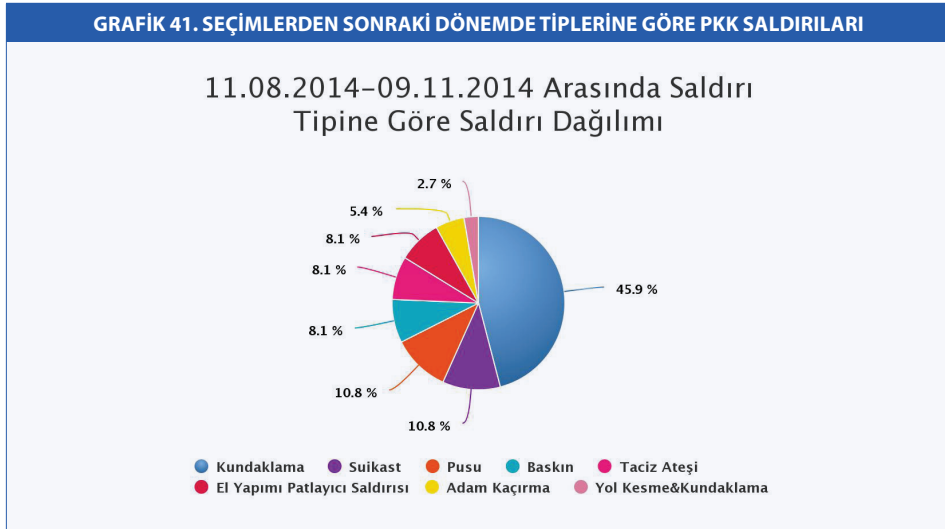
78. Ali Dağlar, "6-7 Ekim'in Acı Bilançosu 50 Ölü", *Hürriyet*, 6 Kasım 2014. Olaylarda hayatını kaybedenlerin sayısı daha sonra 52'ye çıkmıştır.

79. Nebi Miş, "Milliyetçi Kürt Siyaseti ve Toplumsal Güvenlik İkilemini Derinleştirmek", *Sabah Perspektif*, 18 Ekim 2014.

Seçim öncesinde sadece 22 Temmuz 2014'te Ceylanpınar'da bir PKK saldırısı gerçekleştirilmiş ve bu saldırıda 2 askeri personel şehit olmuştur.⁸⁰

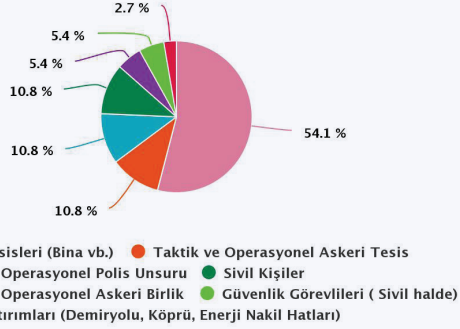
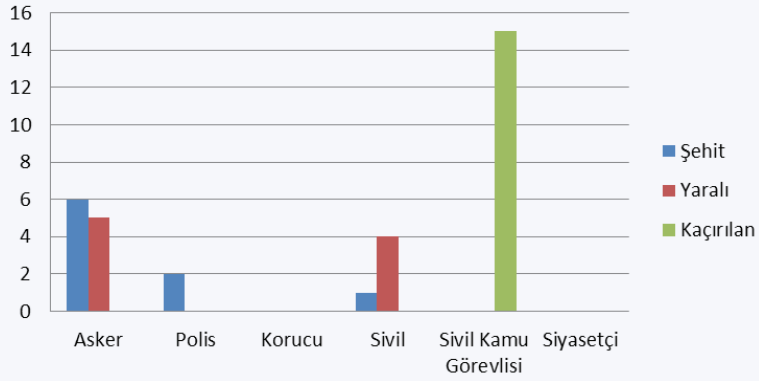
Cumhurbaşkanlığı seçimlerinden sonra 11 Ağustos-9 Kasım 2014 arasındaki üç aylık dönemde 37 saldırı yapılmıştır. Saldırılarda 8 güvenlik görevlisi ve 1 sivil şehit olmuş, 15 güvenlik görevlisi ve 4 sivil yaralanmıştır. 15 sivil ise PKK tarafından kaçırılmıştır. Saldırılar Şırnak, Diyarbakır (Lice, Kulp), Bingöl, Hakkari, Ağrı, Iğdır ve Tunceli kırsallarında meydana gelmiştir. Bu dönemde çok sayıda okula yönelik kundaklama saldırısı gerçekleştirilmiştir.

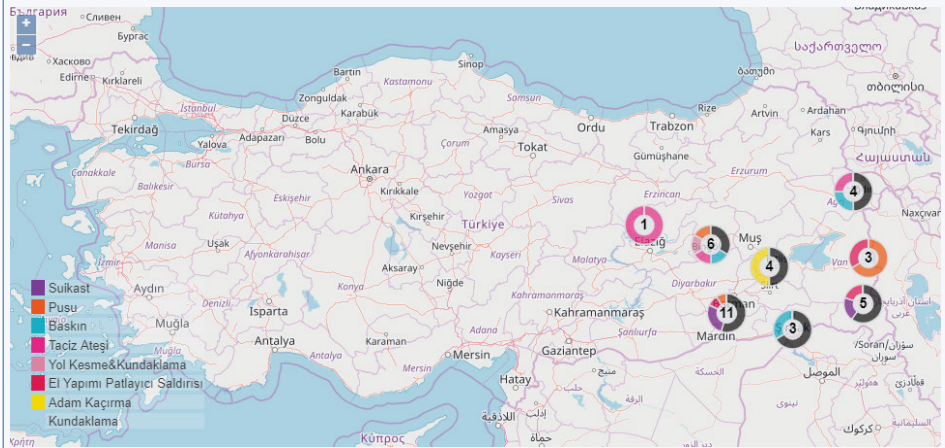
80. "2 Şehit, 6 PYD'li Öldürüldü", *Milliyet*, 22 Temmuz 2004.

GRAFİK 42. SEÇİMLERDEN SONRAKİ DÖNEMDE HEDEF TİPLERİNE GÖRE PKK SALDIRILARI

11.08.2014-09.11.2014 Arasında Saldırı
Hedef Tipine Göre Haftalık Saldırı Dağılımı

GRAFİK 43. SEÇİMLERDEN SONRAKİ DÖNEMDE PKK SALDIRILARINDA
ŞEHİT, YARALANMA VE KAÇIRILMA DURUMU

HARİTA 12. SEÇİM SONRASI DÖNEME AİT PKK SALDIRILARI

2014 Cumhurbaşkanlığı seçim sürecinden sonraki PKK saldırıları seçimlerden önceki saldırılara oranla yüzde 3 bin 600 artış göstermiştir. Saldırı türlerindeki artış yüzde 700, hedef tiplerindeki artış ise yüzde 600 olarak gözlemlenmiştir. Bu süreçte PKK Selahattin Demirtaş'ın seçilmesi için Kürt seçmene baskı uygulamış ve Demirtaş'a verilecek oyun tek devlet ve tek bayrak söylemini reddetmek olduğunu ifade ederek bölücü ideolojinin desteklenmesi çağrısında bulunmuştur.⁸¹ Bir yıl önce ana dilde eğitim şartını dayatmak için halka okulların boykot edilmesi çağrısında bulunan ve bu planı tutmayan PKK⁸² 2014 Cumhurbaşkanlığı seçimlerinin sonrasında eğitim öğretim yılının başlamasını müteakip bu defa da okul kundaklamaya başlamıştır. Terör örgütünün seçim sürecinde başvurduğu kundaklama eylemlerini Demirtaş'ın kişiliğinde biriktirilen tek devlet ve tek bayrak karşıtlığını desteklemek için ana dilde eğitim argümanı üzerinden geliştirilen nefrete dayalı terör saldırıları olarak değerlendirmek mümkündür.

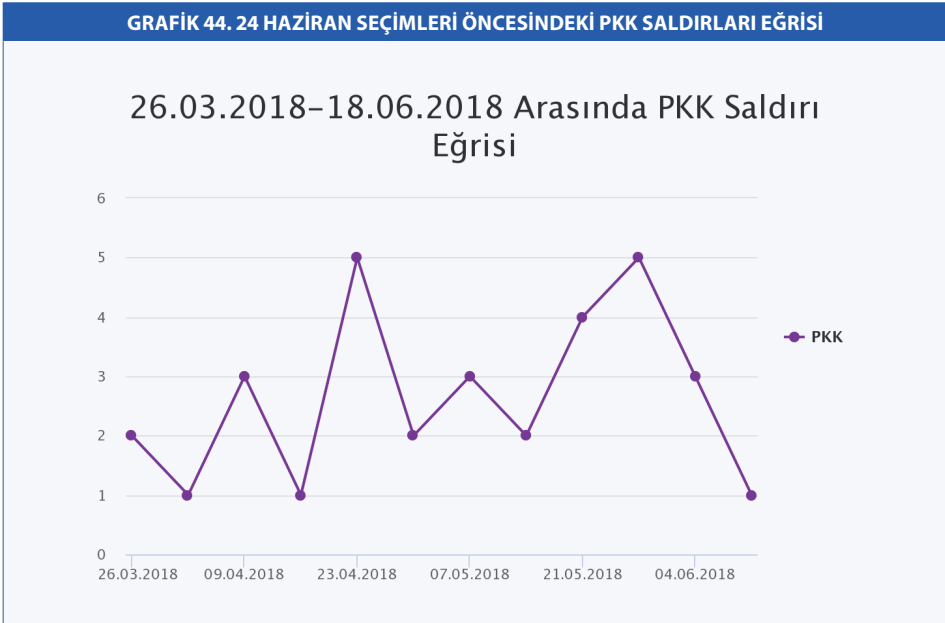
Cumhurbaşkanlığı seçimlerinde PKK ve kendisine müzahir siyasi partinin işaret ettiği cumhurbaşkanı adayının Türkiyelileşme iddiasıyla öne sürüldüğü ancak arka planda terör örgütünün ideolojik argümanlarının bir siyasetçi diliyle kamuoyuna servis edildiği görülmüştür. Ayrıca örgütün eylem stratejisinde PKK'ya müzahir olmayan yerel sivililer ile sivil kamu hizmet ve tesislerini hedef alan yeni saldırı yöntemleri kullanılmıştır.

81. "Cemil Bayık: Demirtaş'a Verilen Oy Tek Vatan ve Tek Bayrağa Ret Oyu Olacaktır", Mynet, 31 Temmuz 2014, <http://www.mynet.com/haber/guncel/cemil-bayik-demirtasa-verilen-oy-tek-vatan-ve-tek-bayraga-ret-oyu-olacaktır-1378714-1>, (Erişim tarihi: 18 Haziran 2018).

82. "Eğitime Boykot Tutmadı", Aljazeera Turk, 16 Eylül 2013.

SONUÇ

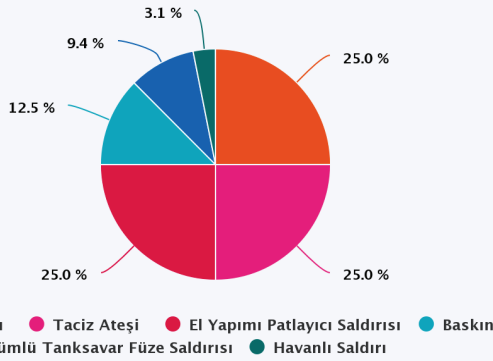
24 Haziran 2018 Cumhurbaşkanlığı ve erken genel seçimlerinden önceki iki ay üç haftalık dönemi kapsayan 26 Mart-18 Haziran 2018 arasında PKK saldırı eğrisi Grafik 44'te gösterilmiştir. Terör örgütü bu süreçte toplam 32 saldırı düzenlemiştir. PKK'nın diğer seçim süreçlerinden farklı olarak 24 Haziran seçimlerinden önce eylemsizlik belirtisi göstermediği, saldırılarını ise genel itibarıyla Irak sınırları içinde gerçekleştirdiği görülmektedir.

Saldırılarda toplam 39 güvenlik görevlisi şehit olmuş, 55 güvenlik görevlisi ve 3 sivil yaralanmıştır. Saldırılar büyük oranda Irak'ın kuzeyindeki Kani Reş ve Hakurk bölgesindeki operasyon birlikleri; Siirt, Şırnak, Bingöl, Tunceli ve Diyarbakır kırsalındaki operasyon birlikleri; Ağrı-Doğubayazıt ile Hakkarî'deki sınır birliklerine karşı gerçekleştirilmiştir. PKK'nın bu süreçte Batman'daki bir petrol arama sahasında da bir saldırı düzenlediği görülmüştür. Aynı dönemde güvenlik korucularına karşı yapılan saldırılarda da bir artış olduğu gözlemlenmiştir.

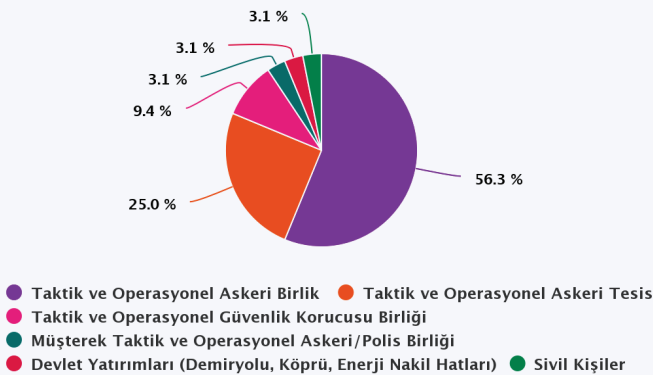
GRAFİK 45. SEÇİMLERDEN ÖNCEKİ DÖNEMDE TİPLERİNE GÖRE PKK SALDIRILARI

26.03.2018–18.06.2018 Arasında Saldırı Tipine Göre Saldırı Dağılımı

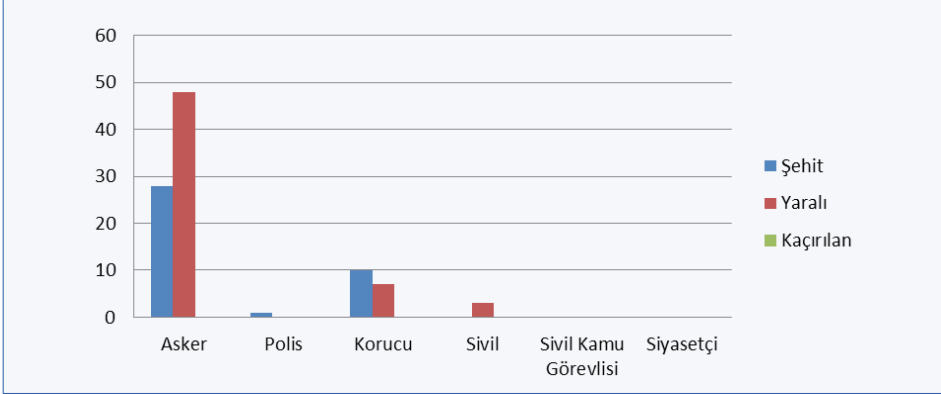

GRAFİK 46. SEÇİMLERDEN ÖNCEKİ DÖNEMDE HEDEF TİPLERİNE GÖRE PKK SALDIRILARI

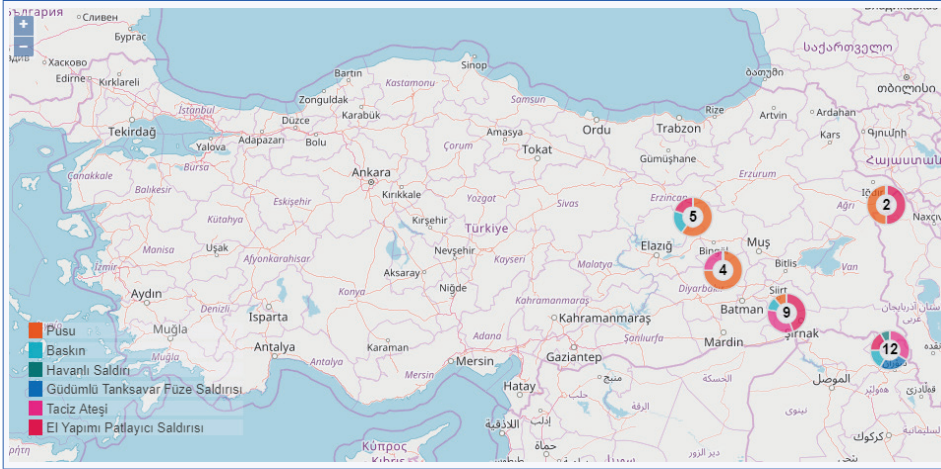
26.03.2018–18.06.2018 Arasında Saldırı Hedef Tipine Göre Saldırı Dağılımı

GRAFİK 47. SEÇİMLERDEN ÖNCEKİ DÖNEMDE PKK SALDIRILARINDA ŞEHİT, YARALANMA VE KAÇIRILMA DURUMU

HARİTA 13. SEÇİM ÖNCESİ DÖNEME AİT PKK SALDIRILARI

24 Haziran 2018 erken seçim sürecinde PKK'nın Türkiye sınırları içinde eylem gerçekleştirmede zorlandığını ancak söylemlerindeki tehdit ve nefreti artırarak bir etki stratejisi izleyeceğini beklemek yanıltıcı olmayacaktır. PKK'nın bu süreçte eylem paradigmasını Türkiye sınırlarının ötesinde varoluş kaygısı üzerinde inşa ettiği ve hayatta kalabilmek için ise örgütün Irak'ın kuzeyindeki operasyon birlikleri ve TSK'nın bölgedeki diğer unsurlarına karşı eylemler düzenlemeye çalışacağı beklenmektedir. Seçimlerden sonra PKK'nın kapasitesi nispetinde saldırılarını yurt içinde artırma arayışına gireceği de öngörülebilir.

Seçimin PKK'nın eylem stratejisi üzerindeki "kuvvet etkisi" örgütün 2014 sonundan itibaren yönetmekte zorlandığı yeni bir sürece girmesiyle ilgilidir. Kobani hadisesiyle Suriye'de büyük avantajlar elde etmesine rağmen 2015-2016 hendek-barikat eylemlerinde, 2017'de yurt içinde ve sınır hattında ve 2018'de de sınır ötesinde (Suriye ve Irak'ta) yaşadığı kayıplar insan kaynağı bakımından çok

maliyetli olmuştur. Silahlı gücünü dayandırdığı insan kaynağı havuzundaki daralma ve insan kaynağını besleyen kanalların da eskisi gibi çalışmaması PKK'nın 2018 ve 2019 seçim süreçlerinde eylem esnekliğini eylemsizlikten yana kullanacağını işaret etmektedir.

Seçimin PKK'nın eylem stratejisi üzerindeki "zamanlama etkisi"ne bakıldığında 24 Haziran 2018 seçimlerinde politik/askeri strateji izleyen, fırsatları değerlendirme, riskleri azaltma arayışındaki terör örgütünü aktif olmaya çabaladığı yaz başında yakaladığı ve bunun örgütün kapasite geliştirme sürecine olumsuz etkisi olacağı söylenebilir.⁸³ Zira PKK'nın Türkiye topraklarında gerçekleştirdiği eylemler ilkbahar aylarında artış gösterirken 2018 Mart ve Nisan'ında geçtiğimiz son üç yılın ortalamasına göre oldukça düşük seviyede kalmıştır.

Seçimin PKK'nın eylem stratejisi üzerindeki "mekan etkisi" incelendiğinde ise Türkiye'nin terör örgütüne karşı yürüttüğü hareketlerin mekansal bütünlüğünün örgütü Türkiye'de eylemsizlik sürecine girmeye zorladığı gözlenmektedir. Zira Türkiye'nin Suriye ve Irak'ın kuzeyinde gerçekleştirdiği etkili hareketlerle birlikte yurt içindeki iç güvenlik ve kolluk operasyonları PKK'nın askeri kapasitesinin konsolide olmasının önünde önemli bir mani teşkil etmektedir.

PKK ve ona müzahir siyasi partiler yerelleşme ve Türkiyelileşme ekseninde farklı seçim süreçlerini önceliklendirmektedir. PKK ve etnik temelli siyaset yapan Kürt siyasi partilerinin seçim önceliğinin yerelleşme ve Türkiyelileşme söylemleri etrafında geliştiği göze çarpmaktadır. Bu bağlamda PKK ve etnik temelli siyasi hareketlerin hedef ve kitle tabanının birleştiği yerel seçimler en öncelikli sırayı alırken yerel seçim süreçlerinde kullanılan ayrılıkçı ve bölücü dil ile terör örgütünün eylemlerinin artışı arasındaki doğrusal ilişki dikkat çekmektedir.

Cumhurbaşkanlığı seçim süreçlerinin PKK ve siyasi hareketler için yerelleşme ve Türkiyelileşme algılarını birbirinden ayırt eden daha bozucu bir rolü olduğu söylenebilir. Hem PKK saldırıları hem de siyasal söylemler Kürt siyasal alanından bir cumhurbaşkanı seçilmesini değil Türkiyelileşme alanındaki bütüncüllüğü bozmak için eylem ve söylem etkisi yaratmaya çalışmıştır.

Anayasa'daki değişiklikleri oylayan referandumlar ile kanun yapıcılığa odaklanan Parlamento seçimleri daha çok Türkiyelileşmeyi konu ettiğinden referandum ve genel seçimlerin PKK'nın öncelik hiyerarşisi içinde daha geride kaldığı görülmektedir. Bu hiyerarşinin üçüncü sırasında genel seçimlerin, son sırasında da referandumların olduğu söylenebilir. Zira genel seçimlerdeki temsile da-

83. Nihat Ali Özcan, "PKK, Terör ve Seçim", *Milliyet*, 20 Nisan 2018.

yalı katılım ve uluslararası erişim imkanlarının sunduğu fırsatlar PKK'nın daha keskin bir saldırı stratejisi geliştirerek bu alanı tahkim etmeye çalışmasına neden olmaktadır. Böylece terör örgütü hem ulusal hem de uluslararası ortamda Kürt meselesini kendine tahvil etmeyi ummaktadır. Referandumlarda da PKK'nın şiddet içeren eylemler gerçekleştirdiği ve söylem üslubunun şiddetten ayrılmadığı görülmektedir. PKK referandumları hem ulusal boyuttaki muhalefetin içinde yer almak hem de kamusal alandaki desteğini ölçmek için kullanmaktadır.

PKK'nın seçim süreçlerinin tamamında eylem ve söylem boyutunda davranışlar geliştirerek güvenlik, siyaset ve sosyal alanlarda etkinlik yaratmaya çalışan bir örgüt karakteri çizdiği görülmektedir. Eylemsel davranışlarını eylemlilik/eylemsizlik ekseninde esnetebilen PKK'nın söylemlerinden asla vazgeçmediği gözlenmektedir. Bu raporda 2009'dan bu yana yapılan seçim süreçlerinin tamamında PKK'nın eylemlerini kamusal alanı tehdit etmek için doğrudan kendi elemanlarına yaptırdığı, söylemlerini ise kendine müzahir legal siyasi partiler üzerinden kamusalallaştırmaya çalıştığı gösterilmiştir. Terör örgütünün seçim süreçlerinde söylemlerindeki sabitesi ile eylemlerindeki esneklik çelişmektedir. PKK seçim sonuçları söylemsel sabitelerini tatmin etmediğinde eylemsizlik kararlarını kendi kendine manipüle etmektedir. Terör örgütünün eylem ve söylemleri hem yerel seçimde devlet ve hükümete karşı nefret biriktirmeye odaklanmakta hem de uluslararası kamuoyunun hoşuna gidecek şekilde Türkiye'deki demokratik siyasi hareketleri ve kişileri tehdit etmektedir.⁸⁴ PKK'nın şiddeti Çözüm Süreci'nde kendisine düşen rolün önemini kavrayamayan milliyetçi Kürt siyasi hareketlerin önündeki en büyük engeldir.

84. "Cemil Bayık Times'a Konuştu: Erdoğan'ı ve AKP'yi Devirmek İstiyoruz", BBC Türkçe, 15 Mart 2016.

NECDET ÖZÇELİK

Halen Ankara Sosyal Bilimler Üniversitesi'nde doktora eğitimine devam eden Necdet Özçelik, terörizm ve ayaklanma konularında sahada ve akademide çalışmalar yapmaktadır. Uzun yıllar Özel Kuvvetler Komutanlığında çalışan Özçelik 2014 yılında Türk Silahlı Kuvvetlerinden (TSK) emekli oldu. Türkiye'de terörle mücadele kapsamındaki görevlerle birlikte Irak, Afganistan ve Kırgızistan gibi devlet dışı silahlı aktörlerin şekillendirdiği düşük yoğunluklu çatışma ortamlarında da hareket, eğitim ve danışmanlık faaliyetlerinde bulunan Özçelik SETA'da güvenlik ve savunma araştırmacısı olarak çalışmalarını sürdürmektedir.

NEBİ MİŞ

Lisans (2003) ve yüksek lisans (2005) eğitimini Sakarya Üniversitesi Uluslararası İlişkiler Bölümü'nde tamamlayan Nebi Miş, doktorasını (2012) "Türkiye'de Güvenikleştirme Siyaseti 1923-2003" başlıklı doktora teziyle Sakarya Üniversitesi'nde tamamladı. Doktora sürecinde bir yıl süre ile Belçika Katholieke Universiteit Leuven'de araştırmacı olarak bulundu. Türkiye'de güvenlik siyaseti, demokratikleşme, İslamcılık, Ortadoğu'da demokratikleşme ve Suriye konuları üzerinde çalışmakta ve Sakarya Üniversitesi IIBF Siyaset Bilimi ve Kamu Yönetimi bölümünde dersler vermektedir.

TÜRKİYE'DEKİ SEÇİM SÜREÇLERİNDE PKK'NIN SİLAHLI EYLEM STRATEJİLERİ

NECDET ÖZÇELİK, NEBİ MİŞ

Etnik kimliğe dayalı siyaset yapan legal Kürt siyasal oluşumların iki temel problemi Türkiye partisi olamama ve PKK ile kurduğu ilişkidir. Etnik temelli siyasi hareketlerin bir büyüme sınırı olacağı kabul gören bir yaklaşımdır. PKK ile paylaşılan siyasal hedef, taban ve kitle milliyetçi Kürt siyasal hareketlerinin legalliği sorununu sıklıkla gündeme getirmektedir. Zira bu durum önemli bir ikilemi ortaya çıkarmıştır: PKK mı milliyetçi Kürt siyasal hareketlerinin kontrolünde yoksa milliyetçi Kürt siyasal hareketleri mi PKK'nın kontrolünde? Bu ikilem sebebiyle PKK'nın terör eylemleri bağlamında Türkiye'deki seçim süreçlerinin analizi yapıldığında PKK ile hedef ve taban ortaklığına sahip milliyetçi Kürt siyasi partilerini de analiz birimlerine dahil etme zorunluluğu ortaya çıkmaktadır. Öyle ki bu hareketlerin terör örgütüyle ilişkisi hukuken yargı müktesebatında, ahlaken de kamu algısında sorun olarak varlığını sürdürmektedir. Bu raporda Türkiye'de 2009'dan bu yana gerçekleşen yedi seçim süreci incelenmiş ve PKK'nın bu dönemlerde takip ettiği eylem-söylem stratejileri belirlenmiştir. Söz konusu stratejiler arasındaki benzerlikler ve ayrışmaların analizleri yapılarak 24 Haziran 2018 cumhurbaşkanı ve milletvekili seçim sürecinde PKK'nın muhtemel etki ve tepki bağlamındaki eylem esnekliğine dair öngörüler geliştirilmiştir.